

TUDOMÁNY ÉS MAGYARSÁG

Arany János-díj és -érem

2002 – 2010

*Arany János-díj
a tudományos kutatásért*

*A Magyar Tudományos Akadémia
Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága
a 2004. évi Arany János-életműdíjat*

Faragó József

(Románia), az MTA külső tagja

részére ítélte oda.

Budapest, 2004. május 3.

*Berényi Dénes
a Magyar Tudományosság Külföldön
Elnöki Bizottság elnöke*

*Vizi E. Szilveszter
a Magyar Tudományos Akadémia
elnöke*

TUDOMÁNY ÉS MAGYARSÁG

TUDOMÁNY ÉS MAGYARSÁG

Arany János-díj és -érem

2002 – 2010

Magyar Tudományos Akadémia
Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság
Budapest, 2010

A kötetet összeállította és szerkesztette:
TARNÓCZY MARIANN és KÖVÉR ALEXANDRA

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

© MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság

A kiadásért felel:
GÖRÖMBEI ANDRÁS

Nyelvi lektor:
BERTÓK KRISZTINA

A borítón az MTA Könyvtára. Haske rajza nyomán készült 19. századi metszet.
A reprodukciót készítette: Láng Klára, MTA Könyvtára

Nyomdai előkészítés: Kalonda Bt.

ISBN 978-963-508-589-7

Ajánló szavak

A szétdarabolt és szétszórt magyarság összetartozástudatát azzal erősíthetjük legjobban, ha figyelünk az értékeire és megbecsüljük azokat. A Magyar Tudományos Akadémia a nevével is vállalja, hogy az összmagyarság legfontosabb tudományos intézménye.

A magyarság történelmi léthelyzete teszi elemi kötelességünké azt, hogy tudományos értékeink számontartásakor és megbecsülésekor külön is figyeljünk a mai Magyarország határain kívül élő közel kétszáz akadémiai külső tagra és a magyar származású tiszteleti tagokra, valamint a külső köztestületi tagokra.

A Magyar Tudományos Akadémia a kultúrnemzeti koncepció jegyében 2000 tavasza óta a magukat magyarnak (is) valló, tudományos fokozattal rendelkező, a világ bármely pontján élő kutatóknak fölajánlja azt a lehetőséget, hogy a Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai legyenek, és ezáltal közvetlenül is bekapcsolódhassanak az akadémiai életbe.

A külső köztestületet a külső és magyar tiszteleti tag akadémikusok, valamint a tudományos fokozattal rendelkező külső köztestületi tagok alkotják. E három csoport mai összlétszáma ezernégyszáz fő körül van.

Sajátos léthelyzetük következtében a külső köztestület tagjai messzemenően hozzájárulnak az egyetemes tudományos értékek létrehozásához, másrészt viszont – különösen a humán tudományok területén – olyan kutatásokat végeznek, olyan eredményeket érnek el, amelyekre leginkább ők képesek.

A külső köztestület tagjainak tudományos eredményei és nemzeti közösséget megtartó, erősítő munkájuk semmi mással nem helyettesíthető sajátos értékei a magyar tudományosságnak.

A Magyar Tudományos Akadémia sokféle módon segíti szellemi és közérzeti összetartozástudatunk kialakítását. A szétdaraboltságból és szétszórtaságból következően a magyar nemzet igen sok olyan érték és színt tartalmaz, amelyek a történelmi léthelyzetével közvetlenül

kapcsolatosak. Jó esetben ezek különleges sajátosságok, amelyeket a magyar nyelv és a nemzeti hagyományok úgy tartanak össze, hogy a külön jelleget is értéktényezővé avatják. Ez a nyitottság és sokszínűség éppen a nemzeti tudat és önismeret gazdagságát tanúsítja.

Eddig túlnyomórészt csak tragikus jellemzőnek tekinthettük azt, hogy a magyarság a Kárpát-medencében nyolc országban él. Most azonban az országhatárok „spiritualizálása” a nemzeti tudat és nemzeti önismeret megújításának olyan új lehetőséget ad, amellyel feltétlenül élnünk kell, ha magyarként meg akarunk maradni.

A szellemi életünkben a „határtalanítás” ma a magyarság megújulási lehetősége, ha értékeink összefogására és gyarapítására hasznosítjuk. De csak akkor. Különben Ady rémálma válik valósággá: „S fölolvastt a világ kohója / S elveszünk, mert elvesztettük magunkat”.

Sajátos, sokszínű közösségi értékeink tudatosítása, a tudományos együttműködések erősítetik magyar közösségünket. Az Arany János-díj és az Arany János-érem azok megbecsülését szolgálja, akik a határon túli magyarság tagjaként kiemelkedő részt vállaltak ebből a nemzeti tudatot is erősítő értékteremtő munkából. Nagyon sok méltó jelölt közül esett rájuk a választás.

Megtisztelő figyelmükbe ajánlom őket.

Debrecen, 2010. április 16.

Görömbei András

Arany János-díj a tudományos kutatásért

Arany János-érem

A Magyar Tudományos Akadémia a külföldi magyar tudósok munkájának jutalmazására, elismerésére Arany János-díjat és Arany János-érmet alapított.

Az Arany János-díjnak olyan külföldi magyar tudósok, kutatók elismerése a célja, akik jelentős tudományos munkásságot mutattak fel életük során (*Életműdíj*), kiemelkedő tudományos eredményt értek el (*Kiemelkedő Tudományos Teljesítmény díj*), vagy fiatal kutatóként hoztak létre jelentős teljesítményt (*Fiatal Kutatói Díj*). A díjjal pénzjutalom is jár; ötszázezer, háromszázezer, illetve kétszázezer forint.

Az Arany János-érem olyan külföldi magyar tudósok, kutatók kitüntetésére szolgál, akik a külföldi magyar tudományos közélet szervezésében, irányításában, az egyetemi oktatásban, tudományos könyvkiadásban, muzeológiai, levéltári, könyvtári munkában, tudományos ismeretterjesztésben, azaz általában a külföldi magyar tudományosság és közösség ügyének előmozdításában szereztek kiemelkedő érdemeket.

Arany János-érmet 2002 óta, Arany János-díjakat 2004 óta ítél oda az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság az MTA tagjai, illetve az Elnöki Bizottság tagjainak javaslata alapján. Az elismeréseket évente egy alkalommal, a májusi közgyűlés keretében adja át az Akadémia elnöke. Indokolt esetben átadásukra más alkalommal is sor kerülhet.

2010 májusáig a magyar tudományos élet 60 jeles képviselője részesült ezen elismerésekben.

ARANY JÁNOS-DÍJ

Életműdíj

2004	FARAGÓ JÓZSEF †
2005	GÁBOS ZOLTÁN
2006	EGYED ÁKOS
2007	PÉNTEK JÁNOS
2008	BAUER GYÖZŐ
2009	KÓTYUK ISTVÁN
2010	VADKERTY KATALIN

Kiemelkedő Tudományos Teljesítmény díj

2004	NAGY LÁSZLÓ
2005	LISZKA JÓZSEF
2006	BIRÓ A. ZOLTÁN
2007	SZILÁGYI N. SÁNDOR
2008	KESZEG VILMOS
2009	GÁBRITY MOLNÁR IRÉN
2010	VINCZE MÁRIA

Fiatalkutatói Díj

2004	CSERNICKÓ ISTVÁN
2005	VALLASEK JÚLIA, VERES VALÉR
2006	BALÁZS IMRE JÓZSEF
2007	T. SZABÓ LEVENTE
2008	BENE ANNAMÁRIA, CSEHY ZOLTÁN
2009	BENYOVSZKY KRISZTIÁN, KÁDÁR EDIT
2010	GUZSVÁNY VALÉRIA, HEGYI GÉZA

ARANY JÁNOS-ÉREM

2002

SZILÁGYI PÁL
VASS LEVENTE

2003

GALAMBOS FERENC IRÉNEUSZ †
URAY ZOLTÁN

2004

BITAY ENIKŐ
PÉTER MIHÁLY HEINRICH
VÉGH LÁSZLÓ
ZALABAI ZSIGMOND (POSTUMUS)

2005

ANTAL ÁRPÁD
GULYÁS BALÁZS
JAKÓ ZSIGMOND †
OROSZ ILDIKÓ

2006

DUDICS IVÁN †
GÖNCZ LÁSZLÓ
SOMOGYI PÉTER
VARGA JÓZSEF

2007

FORGÁCH PÉTER
TURCZEL LAJOS †

2008

FRÜHLING JÁNOS
KÚNOS GYÖRGY
LÁSZLÓ BÉLA
SPENIK OTTÓ
VOFKORI LÁSZLÓ (POSTUMUS)

2009

ALMÁSI ISTVÁN
HORVÁTH LÁSZLÓ
MURÁDIN JENŐ
PÁL-ANTAL SÁNDOR
TÓTH KÁROLY
VERMES GÁBOR

2010

KÁICH KATALIN
LÉPINE-SZILY ALINKA
SZABÓMIHÁLY GIZELLA
SZKÁLA KÁROLY
VANČONĚ KREMMER ILDIKÓ
VÁRHELYI CSABA

FARAGÓ JÓZSEF

Románia

Brassó, 1922. február 2. – Kolozsvár, 2004. október 23.

Tanulmányok: A középiskolát szülővárosában kezdte, majd a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban érettségizett. 1945 tavaszán végzett a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen és doktorált néprajz főszakból Gunda Béla, magyar irodalom és magyar nyelvészet mellékszakokból György Lajos és Szabó T. Attila professzoroknál.

Pálya: 1943 és 1947 között a kolozsvári egyetem Néprajz Tanszékén gyakorlónok, majd tanársegéd, adjunktus. 1948 és 1954 között a magyar népköltészet előadója a Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszéken. 1948 és 1985 között a Román Akadémia Folklór Intézete kolozsvári osztályának tudományos főmunkatársa. Az osztály 1991-től a Román Akadémia keretében Kolozsvári Folklór Intézetként önállósult. Intézeti munkája mellett folyamatosan részt vett a Babeş-Bolyai Tudományegyetem doktori bizottságának munkájában.

Fő kutatási terület: Romániai magyar népköltészet (teregyűjtés, rendszerezés, elemzés, szövegkiadások). Úttörő munkát végzett a magyar és a román népköltészet kölcsönhatásainak, kapcsolatainak feltárásában. Eredményesen kutatta a romániai magyar folklorisztika kutatástörténetét, jeles elődök (Krizsa János, Konsza Samu) munkásságát. Erdély minden részében, Moldvától Biharig gyűjtött.

Publikációk: Szakmai publikációinak száma megközelíti az ezret. Könyveinek többségét társszerzőkkel írta. Vannak közöttük népköltési gyűjtemények, klasszikusok újrakiadásai, antológiák, régi kéziratok közlései stb. Közel száz könyve közül kiemelkedő: *Moldvai csángó népdalok és népballadák* 1954; *Krizsa János* 1965; *Kucsi Minya havasi mese-mondó* 1969; *Romániai magyar népdalok* 1974; *Balladák földjén* 1977; *Bihari gyermek-mondókák* 1982; *Virágok vetélkedése. Régi magyar népballadák* 1986; *Ószékely népballadák* 1998; *Csángómagyar népballadák* 2002; *Baka András tréfás beszédei* 2004 (125 mesével és hangzó melléklettel).

Tagságok, díjak: Tiszteleti tagja volt a következő intézményeknek – Magyar Tudományos Akadémia, 1988; Magyar Néprajzi Társaság, 1976; Kalevala Társaság (Helsinki), 1979; Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság, 1996; tagja volt az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

Munkásságát számos szakmai elismerés kísérte: Magyar Kormány Petőfi-emlékérem, 1948; Magyar Néprajzi Társaság Ortutay Gyula-emlékérem, 1984; Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság Lotz János-emlékérem, 1987; Kriterion Alapítvány Ezüstkoszorúja, 2000; Györffy István Néprajzi Egyesület Érme, 2001.

Faragó József tudományos hagyatéka, gyűjtései bőven adnak munkát az utókornak – kultúrákövetítő munkássága folytatandó, követendő példa.

GÁBOS ZOLTÁN

Románia

Bánffyhunjad, 1924. október 24.

Tanulmányok: A kolozsvári református kollégiumban érettségizett 1943-ban. 1943 és 1944 között a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Karának volt hallgatója, majd 1947-ben a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen matematika–fizika szakos tanári oklevelet szerzett. 1949-ben doktorált elméleti fizikából.

Pálya: 1948 óta tanársegédként, majd adjunktusként, 1962 óta egyetemi tanárként dolgozott a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen. 1990 óta professor emeritus. 1962–65-ben kari dékánhelyettes, 1966–76-ban dékán, 1976–86-ban tanszékvezető az Elméleti Fizika Tanszéken.

Fő kutatási terület: Részecskefizika, általános relativitáselmélet, elméleti/modern mechanika. Az egyetemen a fizika és a kapcsolódó tudományok számos területéről tartott előadásokat, így az általános elméleti fizika, fizikai kémia, anyagszerkezet, matematikai analízis, kvantummechanika, kvantumtérelmélet, termodinamika és statisztikus fizika, kvantumstatisztika, valamint az elemi részek fizikája tárgykörökből egyaránt. Az utóbbi években az erdélyi fizika múltjának feltárásával is foglalkozott.

Publikációk: Eredményeit hazai és külföldi folyóiratokban közölte. Több monografikus jellegű munkát is megjelentetett, magyar és román nyelven: *Termodinamica fenomenologica*, 1957; *Az elméleti fizika alapjai*, 1982; *Termodinamika*, EME, Kolozsvár, 1996.

Tagságok, díjak: 1991-től az Eötvös Loránd Fizikai Társulat tiszteleti tagja, 1990-től az Erdélyi Múzeum-Egyesület tagja, 2000 óta tiszteleti tagja. 1970-ben a Román Köztársaság érdemes egyetemi tanára kitüntetést kapta, 1995-től Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. Tagja az MTA Kolozsvári Területi Bizottságának. A Korunk folyóirat 1982-ben Bolyai-díjjal jutalmazta, 1994-ben Fényes Imre-díjat kapott. A Természet Világa, a Múzeumi Füzetek és a Firka folyóiratok szerkesztőbizottsági tagja. 2010-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje (polgári tagozat) kitüntetést kapta.

Gábos Zoltán több mint félévszázadon át nevelte a fizikustanárok nemzedékeit, valamint a tudományos utánpótlást a részecskefizika, a relativitáselmélet és a modern mechanika ágazatokban a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen – amely területeken maga is legkiemelkedőbb eredményeit érte el.

EGYED ÁKOS

Románia

Bodos, 1929. november 25.

Tanulmányok: A sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban érettségizett 1948-ban. Egyetemi tanulmányait a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen végezte 1948 és 1952 között.

Pálya: Negyedévesként gyakornoki teendőket látott el az egyetem újkori tanszékén. 1952-ben a kolozsvári Történeti Intézetben kezdte meg tudományos pályáját. 1980-ban főkutatóvá minősítették, amely egyenlő fokozatot jelentett az egyetemi tanári státuszszal, itt dolgozott 1997-ig. Utána nyugdíjasként folytatta kutatói és tudományszervezői munkáját.

Az 1990-ben újjáalakult Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályát elnökként vezette 1994 és 2002 között, 2002 és 2010 között az EME elnöke. Elnöksége idején erősödtek meg, illetve jöttek létre az EME fontos pillérei: a könyvtár- és dokumentációs központ, a kutatóintézet és a tudományos könyvkiadó. Kezdeményezte 2002-ben a Magyar Tudomány Napja Erdélyben című, azóta hagyományossá vált rendezvényt.

Fő kutatási terület: A jobbágyfelszabadítás és a parasztság történetével kezdte kutatásait, ezután a székelység, az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc, valamint a polgárosodás és civilizáció kutatása felé fordult. Régóta kutatja Kolozsvár történetét is.

Publikációk: Eddigi gazdag életművét 17 saját könyv, 15 társszerzőkkel írott könyv, és mintegy 240 tanulmány reprezentálja. Több mint 150 honismereti írást jelentetett meg. Írásai, tanulmányai magyar, román, német és angol nyelven jelentek meg. Főbb kötetiből néhány: *Falu, város, civilizáció*, Bukarest, 1981; *A korszerűsödő és hagyományörző Erdély I–II.*, Csíkszereda, 1997; *Erdély 1848–1849. I–II.*, Csíkszereda, 1998–1999; *Gróf Mikó Imre – Erdély Széchenyije*, Debrecen, 2005; *A székelyek rövid története a megtelepedéstől 1918-ig*, Csíkszereda, 2006; *Gróf Mikó Imre beszédei és felhívásai*, Kolozsvár, 2008.

Tagságok, díjak: 1990-ben a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választotta. A Debreceni Tudományegyetem címzetes egyetemi tanári oklevéllel és doctor honoris causa oklevéllel tisztelte meg. EME-elnöksége idején tagja volt az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak. Tagja az MTA Kolozsvári Területi Bizottságának.

A Román Akadémia Díját 1977-ben, a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét 2002-ben, Kriterion-koszorút 2005-ben, Kemény Zsigmond-díjat 2007-ben kapott. 2010-ben Pro Scientia Hungarica éremmel tüntették ki.

Egyed Ákos érdemei az erdélyi magyar történetírás terén, az EME modernizációjában és tevékenységének sokrétűvé tételében múlhatatlanok.

PÉNTEK JÁNOS

Románia

Körösfő, 1941. július 7.

Tanulmányok: Nagyváradon érettségizett 1959-ben. A Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) magyar nyelv és irodalom szakát Kolozsváron végezte el 1964-ben. 1976-ban védte meg etnolingvisztikai témájú filológiai doktori értekezését.

Pálya: 1964-től oktató a BBTE Magyar Nyelvtudományi Tanszékén, 1990–2006 között tanszékvezető. Újjászervezte a három magyarságtudományi tanszékét: a nyelvészetit, az irodalomtudományit és a néprajzit. Oktatóként olyan modern interdiszciplináris területeket vont be az egyetemi képzés körébe, amelyek a hagyományos keretből hiányoztak (szociolingvisztika, etnobotanika, geolingvisztika). 1990 óta vendégtanár, illetve vendégelőadó számos egyetemen (Bukarest, Miskolc, Debrecen, Pécs, Szeged). Részt vett az egyetemi reformokban, a magyar nyelvű oktatás kereteinek bővítésében. 1990 és 1996 között tagja volt az egyetemi szenátusnak. A Szabó T. Attila Nyelvi Intézet igazgatójaként, az Erdélyi Múzeum-Egyesület alelnökéeként, az MTA Kolozsvári Területi Bizottsága elnökeként a teljes romániai magyar kutatóközösséget érintő tudománysszervező tevékenységet fejt ki.

Fő kutatási terület: Dialektológia, kontaktológia a román–magyar nyelvi relációban, szociolingvisztika, etnolingvisztika és néprajz.

Publikációk: Több száz dolgozata, tanulmánya, kötete jelent meg. Ezek közül a legfontosabbak: *A magyar nyelvjárások román kölcsönszavai*. Bukarest, 1977 (társszerző: Márton Gyula és Vöö István); *A kalotaszegi népi hímezés és szokincse*. Bukarest, 1979; *Ember és növényvilág. Kalotaszeg növényzete és népi növényismerete*. Bukarest, 1985 (társzerző: Szabó Attila); *Teremtő nyelv*. Bukarest, 1988; *A nyelv ritkuló légköre. Szociolingvisztikai dolgozatok*. Kolozsvár, 2001; *Népi nevek, népi hagyományok*. Marosvásárhely, 2003; *Nyelvi kapcsolatok, nyelvi dominanciák az erdélyi régióban*. A Szabó T. Attila Nyelvi Intézet Kiadványai 1. Kolozsvár, 2003 (társszerző: Benő Attila).

Tagságok, díjak: Alapítója és 1997-től elnöke az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetségének, alelnöke a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaságnak (1996–2006), társelnöke (2000) a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának, tagja a Magyar Nyelvtudományi Társaság és a Bolyai Társaság választmányának. 2004-ben az MTA külső tagjává választotta. Tagja az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

Munkásságát számos szakmai elismerés kísérte: Csúry Bálint-emlékérem (1985), Lőrincze Lajos-díj (1995), Bárczi Géza-emlékérem (1996), Lotz János-emlékérem (2001), „A magyar népi kultúra kutatásáért” Emlékérem (2001), Kriterion-koszorú (2002), Kemény Zsigmond-díj (2005), Implom József-díj (2007).

Péntek János magas színvonalú tudományos és tudománysszervező munkássága révén egybefonódik, életműve a 20. századi romániai magyar tudományosság meghatározó alkotórésze.

BAUER GYŐZŐ

Szlovákia

Érsekújvár, 1942. május 31.

Tanulmányok: A galántai magyar tannyelvű gimnáziumban érettségizett 1959-ben, orvosi oklevelét a pozsonyi Comenius Egyetem Orvostudományi Karán 1965-ben szerezte meg. 1969-ben lett az orvostudományok kandidátusa, majd 1985-ben doktora. 1994-ben habilitált a pozsonyi Comenius Egyetemen.

Pálya: Az alapvetően kutatói és oktatói életpálya a pozsonyi pályaudvari munkástól az ankarai rendkívüli és meghatalmazott nagykövetig ível. 1959-ben a pozsonyi Keleti pályaudvaron dolgozott fizikai munkásként, majd tanító a szenci magyar tannyelvű gimnáziumban, aztán orvos Érsekújváron, majd aspiráns és tudományos munkatárs Prágában, a Csehszlovák Akadémia Gyógyszertani Intézetében, utána következik a Szlovák Tudományos Akadémia Gyógyszerkutató Intézete, munkatárstól igazgatóig, ahol jelenleg is dolgozik. Egyetemi oktató is a prágai Károly Egyetem Gyermekgyógyászati Karán, aztán a pozsonyi Comenius Egyetem Orvosi, majd Gyógyszerészeti Karán, 1993 és 1995 között a Tudományos Minősítő Állami Bizottság elnöke, több éven át tagja az Állami Akkreditációs Bizottságnak.

Fő kutatási terület: A sima izmok, az autonóm idegrendszer, valamint a szabadoxigén-gyökök okozta elváltozások gyógyszerterapeúti vizsgálata.

Publikációk: Publikációs listája igen hosszú: több nyelven és több országban megjelent tudományos cikkeinek száma több mint 300, 1988-ban Pozsonyban megjelent monográfiája (*Farmakológia gastrointestinalnej motiliti*) ma is a szakma egyik meghatározó munkája. Szabadalmainak száma 7, ezekből 4 nemzetközi.

Tagságok, díjak: 1987-től a Szlovák Tudományos Akadémia levelező tagja, 1987 és 1989 között főtitkárhelyettese, 1988-tól 1992-ig a Csehszlovák Tudományos Akadémia levelező tagja. 1998 óta az MTA külső tagja. 2003 óta tagja a Szlovák Tudományos Akadémia Tudós Társaságának. Több hazai, magyar és nemzetközi szakmai, tudományos társaság, szervezet, szerkesztőbizottság tagja.

A magyarság, a magyar tudományosság érdekében kifejtett tevékenysége kiterjedt, jelenleg is vezetője a szlovákiai magyarság több szervezetének (Szlovákiai Magyar Professzorok Klubja, Selye János Kollégium, Magyar Koalíció Pártja Stratégiai Tanács). Tagja volt az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

Számos hazai, magyar és nemzetközi tudományos és állami kitüntetés birtokosa: a Csehszlovák Tudományos Akadémia Díja (1968), Kisebbségi Díj Magyarországon (1995), a Magyar Köztársaság Elnökének Arany Plakettje (2000), a Magyar Köztársaság Érdemrend középkeresztje (2001), a Szlovák Köztársaság Pribina Érdemrendje II (2001), a Szlovák Tudományos Akadémia Arany Plakettje (2002).

„A titkoknak nincs vége, s a legkifürkészhetetlenebb nem csupán az, hogy mi lesz a következő felfedezés, hanem az is, hogy mi, emberek, hogyan értékeljük, használjuk fel az egyes felfedezéseket...” (Bauer Győző)

KÓTYUK ISTVÁN

Ukrajna

Nagyvár, 1934. január 11.

Tanulmányok: A Husztról Munkácsra áthelyezett tanítóképzőben szerzett elemi iskolai tanító oklevelet 1953-ban. Az 1950-es években Huszton indult, majd Ungvárra áthelyezett tanárképző főiskola magyar szakán kezdte tanulmányait, ám a főiskolát megszüntették, így az Ungvári Állami Egyetem orosz nyelv és irodalom szakán szerzett diplomát 1958-ban.

Pálya: Az egyetem befejezését követően a Kárpáti Igaz Szó, majd a megyei rádió magyar szerkesztőségében dolgozott. Az Ungvári Állami Egyetemen 1963-ban megnyílt Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék oktatója volt 1994-ig, nyugdíjba vonulásáig. 1997-től a Beregszászon létrejött II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára lett.

Fő kutatási terület: Nyelvtudomány. Pályáját a magyar–ukrán nyelvi kontaktusok kutatásának szentelte. 1974-ben védte meg kandidátusi disszertációját *Az ungi magyar nyelvjárások ukrán jövevényszavai* címmel (2007-ben a Nyíregyházi Főiskola jóvoltából nyomtatásban is megjelent). Az ukrán és magyar nyelv és kultúra kapcsolatainak erősítését, ápolását mindig is szívügyének tekintette.

Publikációk: Kótyuk István élete során több területen alkotott maradandót; kutatásai, műfordításai, lexikológiai, lexikográfiai munkássága, oktatói tevékenysége egyaránt kiemelkedő. Részt vett a Nyíregyházi Főiskolán az ukrán–magyar és magyar–ukrán szótár, illetve szótári adatbázis szerkesztésében, főszerkesztőként jegyzi a beregszászi főiskolán megjelent magyar–ukrán és ukrán–magyar iskolai szótárakat. Emellett műfordítóként igyekezett közelebb hozni egymáshoz a két szomszédos nép kultúráját: ukrán szépirodalmi alkotások fordítójaként is ismert.

Tagságok, díjak: Dialektológiai kutatásait Csűry Bálint-díjjal ismerték el, műfordításiért is több elismerésben részesült.

Kótyuk István évtizedek óta valamennyi kárpátaljai magyar mestere, oktatója, hiszen több tucatnyi magyar nyelvtankönyv szerzője, szerkesztője, az anyanyelvi tantervek összeállítója, valamint a történelem- és földrajztankönyvek fordítója.

VADKERTY KATALIN

Szlovákia

Érsekújvár, 1928. április 21.

Tanulmányok: A pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karán szerzett magyar–történelem szakos oklevelet 1955-ben.

Pálya: Az ötvenes évek végéig a pozsonyi Pedagógiai Főiskola Történelem Tanszékének tanársegéde, majd adjunktusa volt. 1960-tól 1987-es nyugdíjba vonulásáig a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének tudományos munkatársaként dolgozott, ahol csaknem három évtizeden keresztül gazdaságtörténeti kutatásokat folytatott. Itt szerezte meg 1966-ban a történettudományok kandidátusa, majd ugyanabban az évben a doktori fokozatot.

Kutatási terület: Az 1989-es rendszerváltást és a levéltári források ezzel párhuzamos hozzáférhetővé tételét követően munkásságának középpontjába a csehszlovákiai magyarság történetének legfájdalmasabb, és a szlovák–magyar kapcsolatokat a mai napig leginkább megterhelő 1945 és 1948 közötti jogfosztásának időszaka került. A szlovákiai magyar történészek közül elsőként vállalkozott a magyar kisebbség „három tragédiájának”: második világháború utáni reszlovakizálásának, csehországi deportálásának és kitelepítésének tudományos igényű komplex feldolgozására. Vadkerty Katalin, élve az 1989-es rendszerváltásból feltáruló lehetőségekkel, vállalta azt a kihívást, hogy a csehszlovákiai magyarság második világháború utáni sorskérdéseivel szembenézzen – és erre másokat is rákényszerítsen. Kitartással, szorgalommal és rendkívüli teherbírással tárta fel a levéltárak mélyéről a tényeket a jogfosztottság éveinek tragikus hátteréről.

Publikációk: Levéltári forrásokra alapozott kutatómunkájának eredményeit a kilencvenes években három monográfiában tette közzé: 1993-ban látott napvilágot *A reszlovakizáció*, 1996-ban *A deportálások*, 1999-ben a csehszlovák–magyar lakosságcsere történetét feldolgozó *A belső telepítések és a lakosságcsere* című kötete. Trilógiája 2001-ben közös kötetben is megjelent: *A kitelepítéstől a reszlovakizációig 1945–1948* címmel, ezt a következő évben szlovák fordításban is kiadták. A szlovák nyelvű kötet 2003-ban kiérdemelte a legrangosabb szlovák irodalmi elismerést, a Dominik Tatarka-díjat.

Tagság, díjak: Munkásságáért 1996-ban Fábry Zoltán-díjjal, 2000-ben Jedlik Ányos-díjjal, 2003-ban Bethlen Gábor-díjjal, 2008-ban Turczel Lajos-díjjal és a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével jutalmazták.

Vadkerty Katalin munkásságával, különösen pedig a szlovákiai magyarság második világháború utáni jogfosztásának feldolgozásával, nemcsak a szlovákiai, hanem az egész Kárpát-medencei magyar történetírás egyik legmaradandóbb teljesítményét hozta létre.

NAGY LÁSZLÓ

Románia

Kolozsvár, 1961. június 10.

Tanulmányok: 1980-ban érettségizett Kolozsváron a Matematika-Fizika Líceumban, 1985-ben végzett a Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Fizika Karán. 1990–1992 között az MTA Atommagkutató Intézete doktorandusza, a doktori címet 1992-ben szerezte meg, értekezését az MTA Schlenk Bálint-díjjal jutalmazta.

Pálya: 1985–91 között középiskolai tanár, 1991–1994 között tanársegéd a kolozsvári Műszaki egyetemen, 1994–1997 között adjunktus a BBTE Fizika Karán, majd 2001-ig docens, utána és jelenleg is doktorátusvezető egyetemi professzor; több diplomadolgozatot (36), mesterfokú disszertációt (18) és doktori disszertációt (4) vezetett, 2000-től dékánhelyettes, 2004–2007 között rektorhelyettes, 2008 óta a BBTE Akadémiai Tanácsának alelnöke. 1994–1995: Fulbright kutatási ösztöndíj, Tulane University, USA, 1998: Tempus ösztöndíj, Universität Gesamthochschule, Németország, 2002–2003: Bergen Computational PHYSICS Laboratory ösztöndíja, Norvégia.

Fő kutatási terület: Atomi és molekuláris ütközések elméleti tanulmányozása. Az utóbbi években elért eredmények közül kiemelkednek az antirészecskével kiváltott ionizáció, továbbá az atomi ütközésekben fellépő interferenciahatásokra vonatkozó eredményei, amelyeket a legelismertebb nemzetközi fizikai folyóiratokban, illetve tudományos konferenciákon publikált.

Publikációk: Atomfizika egyetemi jegyzetet írt. Két önálló szakkönyv szerzője, számos kötetben jelentek meg tanulmányai, mintegy negyven szakcikket publikált nemzetközi tudományos folyóiratokban, valamint közel ötven tudományos konferencián adott elő.

Tagságok, díjak: A Román Fizikai Társaság és az Európai Fizikai Társaság tagja. A Sapientia Kutatási Programok Intézete Tudományos Tanácsának tagja. Az Erdélyi Műszaki Tudományos Társaság alelnöke. Több folyóirat szakmai lektora. A Bergen Computational Physycs Laboratory szelektáló bizottságának tagja. A BBTE díja intézményi újításért (2004).

Nagy László a nemzetközi porondokat több ízben és hosszabb időre is megjáró, szülőföldjére hazatérő, kutató, utánpótlást nevelő, intézetirányításban is aktívan közreműködő elkötelezett tudós – példája követendő.

LISZKA JÓZSEF

Szlovákia

Köbölkút, 1956. április 6.

Tanulmányok: Az érsekújvári gimnázium magyar tagozatán érettségizett (1975). A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végzett néprajz–régészet szakon (1980), ugyanott doktorált 1985-ben és szerzett PhD tudományos fokozatot 2004-ben. 2008-ban habilitált.

Pálya: Az Érsekújvári Járási Múzeum régésze (1980–1991); a komáromi Duna Menti Múzeum Magyar Nemzetiségi Osztályának vezetője (1991–1997). Az Alexander von Humboldt Alapítvány kutatói ösztöndíjával egy évet a müncheni, fél évet pedig a marburgi (1996–1997), majd további három-három hónapot a passzai egyetemen töltött (2000, 2003). 1997. október 1-jétől a Fórum Kisebbségkutató Intézet Etnológiai Központjának (Komárom) igazgatója. 2004 és 2006 között a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen, 2006 óta a komáromi Selye János Egyetemen tanít, 2009 májusától a Tanárképző Kar tudományos és nemzetközi ügyekkel megbízott dékánhelyettese.

Számos folyóirat, könyvsorozat szerkesztője.

Fő kutatási terület: Európai etnológia, néprajz, interetnikus kapcsolatok és interkulturális kommunikáció, szakrális kisemlékek, tudománytörténet.

Publikációk: Az 1986-ban először megjelent *Ágas-bogas fa. Néprajz fiataloknak* című népszerű kézikönyve rövid idő alatt több kiadásban is megjelent. Önálló kötetekben jelentette meg a szlovákiai magyar nemzetiség etnográfiai és folklorisztikai bibliográfiáját, a magyar néprajzkutatás történetét Szlovákiában, ismertette a dél-szlovákiai magyar tájházak és néprajzi gyűjtemények állapotát. Legjelentősebb munkája a 2002-ben megjelent *A szlovákiai magyarok néprajza* című monográfiája (doktori disszertációjának témája), amely a szlovákiai magyar néprajzkutatás addigi eredményeinek összefoglalása. A monográfia azóta szlovák fordításban is megjelent, és napvilágot látott a téma német nyelvű áttekintése is. *Bevezetés a néprajzba. A magyar néprajz/európai etnológia alapjai* című kötete (2006) több szlovákiai és magyarországi egyetemen szolgál tankönyvként. Tanulmányai magyarul, szlovákul, németül és angolul számos hazai és külföldi folyóiratokban jelennek meg.

Tagságok, díjak: A Magyar Néprajzi Társaság Jankó János-díjban részesítette (1984), és külföldi tiszteletbeli tagjává választotta (1990). A Bibliotheca Hungarica Alapítvány díja (1994), a Csemadok Fábry-díja (1997), a Márai Sándor Alapítvány Nyitott Európáért Díja (1999), Jedlik-díj (2002). 1989-ben többedmagával megalakította a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaságot. Tagja az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

Liszka József érték- és intézményteremtő munkássága, igényes és eredményes tudományos, tudományservező, tudománynépszerűsítő és publicisztikai tevékenysége példaértékű.

BIRÓ A. ZOLTÁN

Románia

Székelyudvarhely, 1955. január 11.

Tanulmányok: 1974-ben érettségizett Székelyudvarhelyen. 1978-ban szerzett egyetemi diplomát a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen magyar nyelv és irodalom, illetve orosz nyelv és irodalom szakokon. PhD fokozatát 2004-ben szerezte ugyanott, *Tréfás nyelvi kapcsolatok a székelyföldi régióban* című kulturális antropológiai és szociolingvisztikai elemzésével.

Pálya: 1978–1988 között középiskolai tanár, 1989–1993 között szerkesztő a HÉT folyóiratnál. Nevéhez fűződik az első székelyföldi magyar társadalomtudományi intézet, a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja megteremtése, amelynek jelenleg intézetvezetője. Több magyarországi egyetem vendégoktatója (Eötvös Loránd Tudományegyetem, 1992; Pécsi Tudományegyetem, 1997; Miskolci Egyetem, 1998). Az Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karán 2002 óta oktat, a csíkszeredai társadalomtudományi képzés szervezője, 2008 óta egyetemi tanár, 2008-tól a Műszaki és Társadalomtudományi Kar dékánja.

Fő kutatási terület: Kulturális antropológia, interetnikus kapcsolatok, kommunikációelmélet, fejlesztéspolitikai. Kutatási témái a családi háztartások, a térségi és lokális identitás, a térségi fejlesztés témaköréhez kapcsolódnak.

Publikációk: Biró A. Zoltán magyar és idegen nyelvű publikációi közül csak az egyéni, illetve társszerzővel közölt/szerkesztett, a csíkszeredai szellemi műhelyhez köthető kiadványok száma közel negyven. Legfontosabb kötetei: *Székelyföldi eliték jövőképe*. Alutus Kiadó, 2007. *Vidéki térségek: illúzió vagy esély?* Pro-Print Könyvkiadó, 2006. *A globalizáció peremén. Kunhegyes térsége és a Csíki-medence az ezredfordulón*. Európa Tanulmányok 6. MTA Politikai Tudományok Intézete. Budapest, 2001 (társszerző Laki László). *Szeklerland in Transition*. Pro-Print – WAC CRAR, 1999 (társszerzővel). *Stratégiák vagy kényszerpályák? Tanulmányok a romániai magyar társadalomról*. Pro-Print Könyvkiadó, 1998. *Hétköznapi humorvilág*. Pro-Print Könyvkiadó, 1997. *Beszéd és környezet. Tanulmányok az anyanyelvhasználat köréből* Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1984. Szerkesztője a *Térség* című fejlesztéspolitikai folyóiratnak, a „Sikeress Székelyföld” szakmai fórum kiadványsorozatának.

Tagságok, díjak: Societatea de Antropologie Culturală din România tagja (1993–), 2005 májusa óta az MTA Magyar Tudományoság Külföldön Elnöki Bizottság tagja, az MTA Kolozsvári Területi Bizottságának tagja, az Alkalmazott Társadalomtudományi Szakbizottság elnöke (2008–), a Kulturális Antropológiai Társaság (1996–) és a Magyar Filológiai Társaság (1990–) tagja. A KAM csoportos díjai: Kriterion-koszorú (1997), Szabad Sajtó Alapítvány Díja (1998), Kisebbségekért Díj (1996).

Biró A. Zoltán intézményteremtő és tudományos szervezői tevékenysége, a székelyföldi térségre, illetve a romániai magyar társadalomra irányuló kutatómunkája, valamint fiatal társadalomkutatók szakvezetése által 1980 óta tölt be progresszív szerepet a Kárpát-medencei magyar tudományosságban.

SZILÁGYI N. SÁNDOR

Románia

Újfegyvernek, 1948. augusztus 15.

Tanulmányok: Kolozsváron szerzett magyar nyelv és irodalom szakos diplomát 1972-ben. PhD fokozatát 1999-ben ugyanott védte meg.

Pálya: Az egyetem elvégzését követően 18 évig Bukarestben a Kriterion Könyvkiadó szerkesztője, ő szerkeszti a kiadóban a romániai magyar nyelvészeti kiadványokat, köztük Szabó T. Attila Erdélyi Magyar Szótörténeti Tárát is. 1990-ben Kolozsvárra költözik, és a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Nyelv és Kultúra Tanszékének (mai nevén Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék) adjunktusaként (1999-ig), docenseként (2005-ig), majd professzoraként (2005 óta) végzi kutató- és oktatómunkáját.

2004. november 18-án Kolozsváron a Mindentudás Egyeteme keretében *A jelentés-világ szerkezete* című előadása nagy létszámú közönség előtt kiemelkedő sikert arat.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület tagja.

Fő kutatási terület: Elméleti és magyar fonológia, kognitív nyelvészet, szociolingvisztika, nyelvi emberi jogok. Hét nyelvet használ.

Publikációk: Önálló szakkönyvekben (5), egyetemi jegyzetekben, tanulmányokban összegzi kutatásainak eredményeit. *Elmélet és módszer a nyelvészetben, különös tekintettel a fonológiára* (2004) című könyve „a kor tudományos közgondolkodásának élvonalában jelölhette volna ki a helyét, ha nem éppen Kolozsváron él, hanem valahol Amerikában”, írta egyik méltatója. A magyar kognitív nyelvészetet Szilágyi az Erdélyi Tankönyvtanács által 1996-ban, néhány száz példányban kiadott *Hogyan teremtsünk világot? Rávezetés a nyelvi világ vizsgálatára* című könyvével alapozta meg, majd egyetemi szakdolgozóival szöktette szárba. Tudományos teljesítményének van egy olyan ága is, amely messze túlmutat a sui generis tudományos értékeken, ez pedig a társadalmi konfliktusok csökkentését megcélzó nyelvészeti és társadalomtudományi munkássága. *Törvény az etnikai és nyelvi identitással kapcsolatos jogokról, valamint az etnikai és nyelvi közösségek méltányos és harmonikus együttéléséről* című munkája először 1994-ben a Korunk című folyóiratban jelent meg, átdolgozott változata pedig *Mi egy más: Közéleti írások* című könyvében 2003-ban, Kolozsváron. Ebben világviszonylatban is egyedülállóan, úttörő módon a nemzeti kisebbségek jogegyenlőségét nem kisebbségi problémaként, hanem általános emberi jogi keretben elemzi.

Szilágyi N. Sándor kiemelkedő nyelvtudományi teljesítményén, iskolateremtő munkáján túl a társadalmi problémáink megoldása iránti érzékenységgel emelkedik ki a kiváló kutatók köréből.

KESZEG VILMOS

Románia

Detrehemtelep, 1957. április 24.

Tanulmányok: Tordán érettségizett 1976-ban. 1981-ben szerzett magyar és francia nyelv és irodalom szakos oklevelet a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, 1995-ben elkészült doktori disszertációja a mezősségi magyarok hiedelmeinek, világképének bemutatása.

Pálya: 1981 és 1990 között középiskolában tanított, Tordán. 1990-től tanít a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen (ma: Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék), 1990–1997 között adjunktus, 2002-ig docens, azóta egyetemi professzor. 2003 óta doktori program irányítója, doktori iskoláját az európai narratológia fontos tudományos műhelyének tartják, eddig több mint 80 záródolgozat, több doktori disszertáció szakmai irányítója volt. Vendégtanárként oktatott a debreceni, a miskolci, a pécsi, a budapesti, a blagoevgradi tudományegyetemen. Számos szerkesztőbizottság tagja, több nemzetközi konferencia szervezője.

Fő kutatási terület: Folyamatosan végez terepmunkát, irányítja diákjai gyűjtését. Alaputatást végzett az erdélyi Mezőség hiedelemrendszerének feltárására. Kezdeményezte a 20. századi individuális és kollektív életpályák és élettörténetek elemzését. Az 1970-es évektől kezdődően kevésbé ismert erdélyi régiókban (például Mezőségen, Aranyosszéken) végzett szerteágazó terepkutatásokat. Döntő szerepe volt az erdélyi magyar folklorisztika elméleti, fogalmi és módszertani megújításában.

Publikációk: 9 kötet egyedüli szerzője (közülük néhány: *A folklór határán*, Bukarest, 1991; *Mezősségi hiedelmek*, Marosvásárhely, 1999, 2006; *Homo narrans. Emberek, történetek és kontextusok*, Kolozsvár, 2002; *Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség*, Kolozsvár 2008), 8 kötet társszerzője, több mint 100 tanulmány szerzője, amelyek 8 országban jelentek meg. Legfontosabb munkái elsősorban a mesélő emberekkel foglalkoznak. Nevéhez kapcsolódik a „homo narrans”, a mesélő, elbeszélő ember fogalmának a meghatározása, és a jelenség elméleti hátterének kidolgozása.

Tagságok, díjak: A Kriza János Néprajzi Társaság, a Magyar Néprajzi Társaság, az MTA Kolozsvári Területi Bizottsága, a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, a Romániai Etnológusok Szövetségének, az EURETHNO (európai frankofon néprajzi társaság) tagja.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályának nyolc éven át elnöke.

Keszeg Vilmos a modern magyar etnológia kiemelkedő képviselője, az erdélyi és az ősszmagyar néprajztudomány meghatározó, vezető egyénisége.

GÁBRITY MOLNÁR IRÉN

Szerbia

Lukácsfalva, 1954. december 31.

Tanulmányok: A nagybecskereki Természettudományi Gimnáziumban érettségizett 1973-ban. Az Újvidéki Egyetem szabadkai Közgazdasági Karán közgazdász oklevelet (1977), a Belgrádi Egyetem Politikai Tudományok Karán magiszteri (1981), majd doktori fokozatot (1986) szerzett.

Pálya: Alma máterében már 1978-tól tanársegéd, majd a Szabadkai Tanítóképző Főiskola tanára (1979–1987), az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karán a Szociológia Tanszék vendégoktatója (1984–1990), az Újvidéki Egyetem szabadkai Közgazdasági Karának egyetemi docense (1987-től), az egyetem rendkívüli tanára (1992-től), 1997-től pedig rendes tanára. Az Újvidéki Egyetem szabadkai Közgazdasági Karának dékánhelyettese (1974–1976); majd a Kar oktatási dékánhelyettese (1986–1988). Az Újvidéki Egyetem 2006-ban Szabadkán létrejött Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karának egyetemi tanára, oroszánrésze volt annak létrehozásában.

Fő kutatási terület: Gazdaságszociológia, oktatásszociológia, az emberi erőforrás társadalmi-gazdasági, demográfiai, oktatási szempontú kutatása, a vajdasági magyarság kisebbségi helyzetének kutatása (anyanyelvű oktatás, migráció, kisebbségi magatartás-vizsgálatok).

Publikációk: Két monográfia, tizenöt kötet fejezet részének írója, hét egyetemi tankönyv társszerzője, három szöveggyűjtemény szerkesztője. Több mint 100 tanulmányt publikált otthoni, valamint külföldi (Magyarország, Románia, Szlovákia, Hollandia) szakmai és tudományos folyóiratokban. A Magyarságkutató Tudományos Társaság könyvtársorozatának, a Regionális Tudományos Társaság kiadványainak társszerkesztője, az Új Kép pedagógiai szaklap szerkesztője tagja.

Tagságok, díjak: A vajdasági Magyarságkutató Tudományos Társaság alapító tagja (1991) és elnöke (1995-től). Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság tagja. A 2007-ben létrejött Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács alelnöke. A Magyar Regionális Tudományi Társaság határon túli tagozataként működő vajdasági szekció alelnöke. A Magyar Szociológiai Társaság tagja (1987). A Szülőföld Alap Oktatási és Szakképzési Kollégiumának tagja.

A magyar oktatási miniszter 2000-ben Gróf Klebelsberg Kuno- emlékéremmel tüntette ki. A Vajdaságban élő magyarság érdekében végzett tudományos, oktatói, közéleti tevékenysége elismeréseként 2005-ben magyarországi állami kitüntetésben, Kisebbségért Díjban részesült.

Gábrity Molnár Irén munkássága átfogja a kisebbségért végzett tevékenység típusok széles skáláját: tudományszervezés, oktatás, kutatás, ismeretterjesztés, közéleti aktivitás.

VINCZE MÁRIA

Románia

Kolozsvár, 1942. február 12.

Tanulmányok: Kolozsváron érettségizett 1960-ban. A Babeş-Bolyai Tudományegyetemen 1965-ben matematika–fizika szakos középiskolai tanári oklevelet, majd 1970-ben közgazdász diplomát szerzett. 1977-ben a bukaresti Közgazdaság-tudományi Akadémián nyerte el a közgazdaság-tudomány doktora fokozatot.

Pálya: Tizenkét évig a kolozsvári Agrártudományi Intézetében folytatott módszertani kutatásokat, 1977-től a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Közgazdaság-tudományi Karának oktatója, 1997-től egyetemi tanára. Irányításával szerveződött meg a magyar nyelvű közgazdászképzés a kolozsvári egyetemen. A Közgazdaság-tudományi Karon jelenleg közel ötszáz diák, négy szakon, magyar nyelven hallgat közgazdasági stúdiumokat.

Kutatási téma: Modellezés és szimuláció az agrárgazdaságban, agrárpolitika, regionális- és vidékfejlesztés. Kutatásai az elmúlt fél évtizedben az európai vidékfejlesztési gyakorlat és az erdélyi átalakulás összefüggéseinek vizsgálatára irányultak. A Székelyföldön és a Kalotaszegen végzett kistérségi kutatásai új eredményekkel gazdagították a magyar regionális tudományt.

Publikációk: Négy monográfia, 12 társszerzőségben kiadott könyv, 5 egyetemi jegyzet és 165 tudományos közlemény szerzője. Az *Agrárpolitikák a világban. Elmélet és gyakorlat*, Kolozsvár, 1999 (magyar és román nyelven) és *Agrárgazdaságtan. Elmélet és gyakorlat*, Kolozsvár, 1999 (magyar és román nyelven) című műveit több romániai egyetemen alapirodalomként használják. Az erdélyi agrárátalakulásról, a falusi térségek transzformációs problémáiról és a román vidékfejlesztési politika értékeléséről az ő munkáiból tájékozódhat a magyar szakmai közvélemény.

A magyarországi kutatói közösségekkel intenzív kapcsolatokat ápol. Számos alkalommal volt vendégkutatója magyar akadémiai intézeteknek és egyetemi tanszékeknek. Közös összehasonlító vidékfejlesztési kutatásokat folytat az MTA Regionális Kutatások Központjával. A Pécsi Tudományegyetem Közgazdaság-tudományi Karának több tudományos projektjében működött közre.

Tagság, díjak: Hosszú időn át elnöke az Erdélyi Múzeum-Egyesület Közgazdasági és Jogi Szakosztályának (1994–2002, 2009–), alapító szervezője és alelnöke volt a Romániai Magyar Közgazdasági Társaságnak. Tagja az MTA Kolozsvári Területi Bizottságának. Az European Association of Agricultural Economists tagja, a Pécsi Tudományegyetem díszdoktora (2004).

Vincze Mária az erdélyi tudományos közélet meghatározó szereplője. Szerepe az erdélyi magyar közgazdaság-tudomány fejlesztésében, valamint a magyar és az erdélyi közgazdaság-tudomány oktatási és kutatási kapcsolatainak építésében kiemelkedő.

CSERNICKSKÓ ISTVÁN

Ukrajna

Csap, 1973. január 14.

Tanulmányok: Csapon érettségizett 1990-ben, az Ungvári Állami Egyetemen szerezte diplomáját 1995-ben.

Tagja „A magyar nyelv a Kárpát-medencében a XX. század végén” című kutatási programnak, ennek keretében készült el *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)* című könyve (1998). 2001-ben szerzett PhD fokozatot az Eötvös Loránd Tudományegyetemen.

Pálya: Csernicskó István megalakulása óta egyik tanára és motorja a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskolának (ma II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola). Az utóbbi években tanulmányi és tudományos rektorhelyettesként szolgálja a kárpátaljai magyar értelmiségképzést és ezzel párhuzamosan vezetője a Hodinka Antal Nyelvi Intézetnek, amely a Kárpát-medencei Termini Nyelvi Kutatóhálózat kárpátaljai egysége.

Fő kutatási terület: Szociolingvisztika, két- és többnyelvűség, nyelvtervezés, kisebbségi nyelvhasználat.

Publikációk: Egy önálló könyv szerzője (*A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest, 1998), több magyar, angol és ukrán nyelvű kötet társszerzője, szerkesztője. 2003-ban Ungváron jelent meg az általa szerkesztett *A mi szavunk járása: Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba* című könyv, amelynek egy-egy példánya azóta eljutott az összes kárpátaljai magyar tannyelvű iskolába. A könyvet öt szerző írta, közülük hárman Csernicskó István korábbi tanítványai. Több jegyzet, oktatási segédkönyv, mintegy 100 tanulmány szerzője.

Tagságok, díjak: Tagja az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak. Csernicskó István tudományos teljesítményét az MTA 2003-ban Bolyai-plakettal jutalmazta.

Csernicskó István a kárpátaljai magyar társadalomtudomány kiemelkedő képviselője. Nyelvészeti kutatásai, eredményei nemcsak a magyar nyelvtudományt gazdagítják, azok a kárpátaljai magyar közösség mindennapi életében is kitűnően hasznosíthatók és hasznosulnak is.

VALLASEK JÚLIA

Románia

Kolozsvár, 1975. október 13.

Tanulmányok: 1994-ben érettségizett a kolozsvári Apáczai Csere János Gimnáziumban. A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen szerzett magyar–angol szakos diplomát 1998-ban, magiszteri fokozatot 1999-ben. Egyetemistaként rendszeresen publikált irodalomtudományi cikkeket, kritikákat és műfordításokat. Doktori dolgozatának témája az erdélyi magyar irodalom 1940 és 1944 közötti időszaka volt. Disszertációja 2004-ben a Debreceni Egyetem Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézete Csokonai Könyvtár című irodalomtörténeti könyvsorozatának 30. köteteként jelent meg (*Elváltzott világ. Az erdélyi magyar irodalom 1940–44 között*, Debrecen, 2004).

Pálya: Az egyetem elvégzése után a kolozsvári egyetemen kapott állást, majd a Debreceni Egyetem Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézetében lett PhD-ösztöndíjas. PhD-ösztöndíjas korában is tanított a kolozsvári egyetemen. Jelenleg is ott dolgozik adjunktusként.

Kutatási téma: Egyaránt foglalkoztatja a magyar, az angol és a román kultúra, és a 20. századi erdélyi magyar irodalom.

Publikációk: Fordításkötetei mellett eddig három önálló könyve is megjelent. 2003-ban adta közre a Kriterion Kiadó *Sajtótörténeti esszék* című könyvét, amelyben négy erdélyi magyar folyóirat – a *Pásztortűz*, az *Erdélyi Helikon*, a *Hitel* és a *Termés* – szerepét tárta föl az észak-erdélyi magyar kulturális életben. 2005-ben a Komp-Press kiadónál jelent meg *Lassú utazások könyve* című esszékötete.

Társaságok, díjak: Látó-nívódíj 1997-ben és 2001-ben, a Román Írószövetség Debüt-díja 2003-ban, Déry Tibor-díj 2009-ben.

Vallasek Júlia kiváló képességű és igen sokat dolgozó, széles körű tanári és kutatómunkát végző fiatal irodalom- és sajtótörténész.

VERES VALÉR

Románia

Barót, 1972. április 4.

Tanulmányok: 1990-ben érettségizett a Székely Mikó Kollégiumban, Sepsiszentgyörgyön. 1996-ban szerezte egyetemi oklevelét a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Történelem és Filozófia Karán, szociológia szakon. 1996. március és május között magyarországi részképzésen vett részt az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Szociológia Intézetében. 2000-ben szakmai továbbképzésen vett részt Németországban, a Max Plank Demográfiai Kutatóintézetben. 2004 júniusában védte meg PhD fokozatát az ELTE Társadalomtudományi Karán.

Pálya: 2000-től tanársegéd, 2004-től főállású egyetemi adjunktus, majd 2008-tól egyetemi docens a BBTE Szociológia Tanszékén. 2004 februárjától a Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézetszövetség igazgatója, amely kialakításában oroszlánrésze volt. 1998 óta a Max Weber Társadalomkutatásért Alapítvány elnöke; 1999 és 2004 között a Romániai Magyar Doktoranduszok és Fialat Kutatók Szövetségének (RODOSZ) elnöke.

Fő kutatási terület: Szociológia, demográfia; foglalkozásszerkezeti, népesedési és identitásvizsgálatok. Különösen kiemelkedőek a kisebbségi identitásra, az erdélyi ifjúság helyzetére és az erdélyi magyarok népességfogyására vonatkozó, az utóbbi években elért eredményei.

Publikációk: 8 kötetnek szerzője, illetve társszerzője, több mint 40 jelentősebb tanulmánya jelent meg a szociológia, demográfia tárgykörében, magyar, román és angol nyelven. Legfontosabb munkája: *Nemzeti identitás Erdélyben – szociológiai olvasatban*, Budapest, 2005.

Társágok, díjak: A magyar és a román, az európai (ESA) és a nemzetközi szociológiai társaság (ISA) tagja, valamint az európai és a nemzetközi népességkutató társaságok tagja. Tagja az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

Megkapta a XXIII. OTDK-díjat (Eger), a Hoffmann Research International Institute különdíját (1997), a Magyar Szociológia Társaság Erdei Ferenc-díját (2007).

Veres Valér közéleti és szakmai tevékenysége szerteágazó: az egyetemi kutatások szervezeti kereteinek megteremtésével az egyetemi tudományos élet előmozdítója, a tudományos utánpótlás segítője.

BALÁZS IMRE JÓZSEF

Románia

Székelysudvarhely, 1976. január 9.

Tanulmányok: 1994-ben érettségizett a székelyudvarhelyi Tamási Áron Gimnáziumban. 1998-ban szerzett diplomát a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, magyar–angol szakon, ugyanitt védte meg doktori értekezését 2004-ben.

Pálya: 1998 óta tanít a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Irodalomtudományi Tanszékén, 2004 óta adjunktusként. 1999 óta a *Korunk* című folyóirat szerkesztője, 2008-tól főszerkesztője.

Kutatási terület: 20. századi és kortárs magyar irodalom, ezen belül különösen az avantgárd irányzatok, illetve az erdélyi magyar irodalom. Magyar és román nyelven is megjelent doktori értekezése *Az avantgárd az erdélyi magyar irodalomban* címet viseli.

Publikációk: Húsz éves kora óta rendszeresen publikál a legkülönbébb erdélyi és magyarországi irodalmi folyóiratokban. Öt verseskötete is megjelent, a két legutóbbi *Fogak nyoma* és *Hanna-hinta*, Kolozsvár, 2009. Irodalomkritikai, irodalomtörténeti és szerkesztői munkásságával (csak egyet kiemelve: *Az avantgárd az erdélyi magyar irodalomban*, Marosvásárhely, 2006) vált az egyik legismertebb fiatal magyar irodalomtudóssá. Öt szaktudományi könyvet publikált magyar és angol nyelven, köztük egy kismonográfiát Hervay Gizella életművéről (*Hervay Gizella*, Kolozsvár–Bukarest, 2003.) Doktori értekezését román nyelvre is lefordították. Emellett közel húsz kötetet – írói életműkiadásokat, többszerzős tanulmányköteteket, reprezentatív antológiákat – szerkesztett és látott el kísérő tanulmánnyal. Számos tanulmánya jelent meg másokkal közös kötetekben és folyóiratokban. Hazai és nemzetközi konferenciák rendszeres résztvevője.

Társasági tagságok, díjak: A Nemzetközi Magyarisztantudományi Társaság, a József Attila Kör, az Erdélyi Magyar Írók Ligája, a Romániai Írók Szövetsége és a Szépírók Társasága tagja.

Látó-nívódíj (Debütdíj), 1998; Romániai Írók Szövetsége, Debütdíj, 1998; Magyar Írószövetség Díja, 2003; Romániai Írók Szövetsége, Kolozsvári Fiók Díja, 2007; Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete Pro Literatura kritikusi díja, 2007.

Balázs Imre József kiváló képességű és nagy munkabírási, széles körű tanári, kutatói és szerkesztői munkát végző fiatal irodalomtörténész és kritikus.

T. SZABÓ LEVENTE

Románia

Ozsdola, 1977. április 30.

Tanulmányok: 1995-ben érettségizett Kézdivásárhelyen. 1999-ben végezte el a Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Bölcsészettudományi Karának magyar–angol szakát, 2001-ben szerezte meg az irodalomtörténet–írás magisztere címet. 2004 januárjában kapta meg a filológiai tudományok doktora címet.

Pálya: 1999 óta tanít a BBTE Bölcsészettudományi Kara Magyar Irodalomtudományi Tanszékén, 2004 februárjától egyetemi adjunktusként. 2000 és 2006 között meghívott vendégtanár volt Bukarestben, Londonban és Szófiában.

Szakmai tevékenységén túl saját nemzedékében kitűnik tudományszervezői aktivitásával: egyik szervezője volt a romániai magyar doktoranduszok szövetségének, a Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézet keretében működő szakkollégiumoknak, több konferenciának, szerkesztője számos kiadványnak.

Kutatómunkáján túl oktatói tevékenysége is kiemelkedő, több egykori tanítványa doktori szinten kutat és ér el eredményeket.

Fő kutatási terület: Gyulai Pál és Mikszáth Kálmán életműve, az etnicitás a 19. század közepén, az irodalom 19. századi társadalomtörténete, történeti és kortárs irodalom-szociológiai kérdések. Kutatásai arra irányultak, hogy a modernizáció egyik legfontosabb társadalomtörténeti folyamata, a modern szakmák és szakmai identitások kialakulása miképpen ragadható meg a magyar irodalomban és ez a 19. századi átalakulás milyen módon alakította át magát az irodalmat is. Gyulai Pál, Debreczeni Márton, Bölöni Farkas Sándor, Brassai Sámuel, Meltzl Hugó, Imre Sándor, Gyulay Lajos munkásságának kevésbé ismert vonatkozásait kutatta. Nemzetközi publikációi tágabb összefüggésbe helyezik a 19. századi magyar irodalmat: elsősorban a modern értelemben vett nemzet képzeteinek kanonizációját és ennek sajátos következményeit vizsgálja a korabeli magyar irodalmi kultúrában.

Publikációik: 1999 óta mintegy 30 fontosabb tanulmányt, könyvfejezetet jelentetett meg, első monográfiája *Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában* címmel 2007-ben jelent meg, ezt 2008-ban tanulmánykötet követte az irodalom társadalomtörténete köréből.

Tagságok, díjak: Az International Comparative Literature Association, a Nineteenth-Century Studies Association, az Erdélyi Múzeum-Egyesület tagja. 2009-ben az MTA Irodalomtudományi Intézetének Martinkó András-díját kapta a korábbi év legjobb irodalomtörténeti munkájáért a klasszikus magyar irodalom történetének tárgykörében.

T. Szabó Levente irodalomtörténész több területen is eredményes: a tudományos kutatás, a tudományos utánpótlás ügye, a tudományszervezés egyaránt nyert tevékenysége révén.

BENE ANNAMÁRIA

Szerbia

Zenta, 1975. december 7.

Tanulmányok: 1994-ben érettségizett a becsei Gimnáziumban, 1998-ban magyar nyelv és irodalom szakos (MA) oklevelet, 2003-ban pedig nyelvtudományok magisztere fokozatot szerzett az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karán. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Elméleti Nyelvészeti Tanszéki Szakcsoportja doktori iskolájában 2006-ban PhD fokozatot szerzett, amelyet ugyanabban az évben honosított az Újvidéki Egyetem. Szakmai továbbképzéseinek színhelyei változatosak: Utrechttől Budapesten át Turkuig és San Diegóig ívelnek; a magyar nyelven kívül nyolc nyelvet használ: szerb, horvát, német, angol, olasz, szlovén, macedón, holland.

Pálya: 1999–2000-ben általános iskolai tanár Becsén, utána Magyarországon folytatja tanulmányait. 2007 januárjától az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara alap- (BA) és mesterképzéseinek (MA) tanít egyetemi docensként. Jelenleg oktatott tárgyai, mindkét képzési szinten: morfológia, magyar nyelvtörténet, bevezetés a modern nyelvészetbe, Kétnyelvűség, jelentésstan.

Az Újvidéki Egyetem Minőségirányítási és Belső Programértékelő Bizottsága, valamint az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara Tanácsának tagja.

Kutatási terület: szintaxis, morfoszintaxis, nyelvtörténet, kétnyelvűség-kutatás.

Publikációk: Publikációs listája tematikailag színes, munkáit rangos nyelvészeti folyóiratok publikálják. Közülük néhány: What is really the function of the verbal particle in Hungarian. *Suvremena lingvistika* 68. [2009], Az igék argumentumszerkezeti felépítésének szerepe a műveltető igealakok képzésében. *Magyar Nyelv* 104. [2008], Vajdaságban miért „láttalak“ és miért nem „láttalak téged“? A rejtett accusativusi személyes névmások választásának egy lehetséges magyarázata. *Magyar Nyelv* 102. [2006].

Tagságok, díjak: Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, Magyar Nyelvtudományi Társaság, Linguistic Society of America, Slavic Linguistics Society, Association de Linguistique Appliquée de Serbie.

1999-ben a 24. Országos Tudományos Diákköri Konferencián (Pécs) 2. díjat, az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért Alapítványtól pedig különdíjat kapott.

Bene Annamária folyamatosan jelen van mind szerbiai, mind külföldi nemzetközi tanácskozásokon, kutatásai a Vajdaságban és a környező térségben egyaránt indokoltak és távolatokkal bírnak.

CSEHY ZOLTÁN

Szlovákia

Pozsony, 1973. november 26.

Tanulmányai: 1992-ben érettségizett a somorjai magyar tanítási nyelvű gimnáziumban. 1998-ban latin–magyar szakos tanári oklevelet szerzett a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karán, 1998–2001 között pedig a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) PhD-hallgatója volt. 2003 júniusában summa cum laude minősítéssel védte meg doktori értekezését.

Pályá: 1992–1993-ban, mindjárt érettségi után az Irodalmi Szemle szerkesztője, 1997–2002 között, doktorandusz korában a Kalligram (többkultúrájú szlovákiai kulturális-irodalmi folyóirat) szerkesztője, 2004-től 2006-ig pedig főszerkesztője. Irodalmi tevékenysége sokrétű: költőként vált ismertté (első verseskötete 1993-ban jelent meg), később számos műfordításkötete látott napvilágot. 2002-től, budapesti doktori tanulmányai befejezése után a pozsonyi Comenius Egyetem adjunktusa. 2010-ben átvette habilitációs oklevelét az ELTE Bölcsészettudományi Karán.

Kutatási területe: A (kivált a 15. századi) neolatin költészet alakváltozatai, az európai és itáliai humanista irodalmi hagyomány, az erotográfia kultúrtörténeti hagyományai, a szerzői önreprezentáció és humanista énfőmálás, az antikvitás továbbélésének nyomai, a kortárs költészet, műfordítás.

Publikációk: *A szöveg hermaphroditusi teste* című monográfia 2002-ből, közel 30 tanulmány, számos kritika, valamint szépirodalmi írásai – utóbbiak verseskötetek, műfordítások, recenziók és publicisztikák – alkotják színes és hosszú publikációs listáját. Verseit, műfordításait, esszéit többek közt a Kalligram, a Bárka, a Jelenkor, az Alföld, a Forrás, a Holmi, a Korunk, az Irodalmi Szemle, a 2000, az Új Forrás közölte. Szlovák nyelvre átültetett versei a Dotyky című folyóiratban jelentek meg, több tanulmánya olasz nyelven is napvilágot látott. Elsősorban latin, görög, olasz, szlovák és cseh nyelvből fordít. Megjelent meg egy monográfiája *Parnassus bicepsz* címmel a Kalligram Kiadó gondozásában 2007-ben, alcíme: *Kötetkompozíciós eljárások és olvasási stratégiák a humanista, neolatin és a régi magyar költészetben*.

Társaságok, díjak: Tagja a Szlovák Klasszika-filológusok Egyesületének, alapító tagja a Sambucus Irodalomtudományi Társaságnak (fiatal szlovákiai magyar irodalmárok és doktoranduszok társasága), 2006-tól a Hungaria Latina – Magyar Neolatin Egyesületet nemzetközi alelnöke. Számos díjban, alkotói ösztöndíjban részesült. 2005-ben megkapta a Magyar Ókortudományi Társaság Kerényi Grácia-díját műfordításaiért. *A szöveg hermaphrodituszi teste* című műve Madách-díjban részesült. 2009-ben munkássága József Attila-díjat érdemelt ki.

Csehy Zoltán egyszerre költő, műfordító, irodalomtörténész, kritikus és oktató. Szakterületének jelentős képviselőjéről van szó; kutatásai, publikációi, valamint szerkesztői és oktatói tevékenysége egyaránt figyelemreméltók.

BENYOVSZKY KRISZTIÁN

Szlovákia

Ipolyság, 1975. március 22.

Tanulmányok: 1998-ban végzett a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Bölcsészettudományi Karán, magyar–szlovák szakon. 2006-ban szerezte meg PhD fokozatát a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Szlovák Irodalom Tanszékén. 2008-ban habilitált a Pécsi Tudományegyetem Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszékén irodalomtudományok szakirányban.

Pálya: Egyetemi tanulmányainak befejeztével a nyitrai Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken kezdte el oktatói és tudományos pályafutását, ahol jelenleg is habilitált docensként oktat főként elméleti és interpretációs tárgyakat. Tanítványai közül ma már többen a hazai és külföldi egyetemek doktori programjainak hallgatói. Az utóbbi években végzett hallgatói értékelések szerint a legmagasabb pontszámmal értékelt oktatók egyike volt. 2006-tól főszerkesztője a szlovákiai Partitúra irodalomtudományi szakfolyóiratnak.

Kutatási terület: Irodalomteoretikus, kritikus és fordító. Területe elsősorban az irodalomelmélet és a 20. századi magyar prózairodalom, a populáris irodalom (kiemelten a detektívtörténet) műfaji és értelmezésbeli kérdései, az irodalom és gasztronómia kapcsolata, de számos tanulmányt, kritikát publikált a kortárs szlovák és cseh próza köréből is. Fordításkritikával, műfordítással és szakfordítással is foglalkozik (főként szlovák és cseh nyelvből).

Publikáció: Eddig négy önálló monográfiája jelent meg. Tanulmányai, esszéi, kritikái és fordításai szlovákiai (Kalligram, Irodalmi Szemle, Partitúra, Katedra, Fórum Társadalomtudományi Szemle, Opus), magyarországi (Helikon, Literatura, Irodalomtörténet, Filológiai Közöny, Világosság, Élet és Irodalom, BUKSZ, Alföld, Tiszatáj, Új Forrás, Forrás, Kortárs, Jelenkor, Ex Symposion, Műút, Árgus) és csehországi (Slavia, Opera Slavica, Prágai Tükör) lapokban, tanulmánykötetekben jelentek meg. Magyar és szlovák nyelven egyaránt publikál. Néhány műve: *Rácsmustra*, 2001; *A jelek szerint*, 2003; *Kriptománia, Titkok és elbeszélés*, 2008. Írásait tematikai sokszínűség és formai igényesség jellemzi.

Tagság, díjak: Tagja a József Attila Körnek, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaságnak, a Magyar Szemiotikai Társaságnak és a Szlovákia Magyar Írók Társaságának. 2001-ben *Rácsmustra* kötetéért Madách-díjat, 2002-ben pedig Posonium-díjat is kapott, 2008-ban a *Bevezetés a krimi olvasásába* című kötetéért Posonium-nívódíjban, 2009-ben a *Kriptománia* című kötetéért pedig Madách-nívódíjban részesült.

Benyovszky Krisztián a fiatal irodalmár nemzedék jeles tagja, egyszerre szakmailag elismert irodalmár és hallgatói által magasra értékelt oktató.

KÁDÁR EDIT

Románia

Szilágysomlyó, 1975. január 22.

Tanulmányok: 1993-ban érettségizett Szilágysomlyón. A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen (BBTE) végezte tanulmányait magyar–angol szakon (1997), itt szerzett magiszteri képesítést (1998) és PhD fokozatot (2006). Magiszteri dolgozata a kétnyelvűséggel kapcsolatos jelenségeket vizsgálta, PhD-értekezése a magyar generatív nyelvészet tárgyában született.

Pálya: 1997-től főállású oktatója a BBTE Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszékének. Olyan alapdiszciplínákat oktat a Magyar Nyelv és Irodalom Szakon (szintaxis és morfológia), amelyeknek több évtizedre visszamenően nem volt erre felkészült oktatója, és amelyeknek alapvető jelentőségük van a magyar szakos tanárok képzésében. Oktatott a nagyváradi Ady Endre Sajtókollégiumban, a kolozsvári egyetemen pedig az újságíró szakon és a pedagógusképzésben is tanít. Jelentős szerepet vállal a szakmai közéletben, a közoktatás országos szintű szervezésében, az anyanyelvi mozgalom keretében szervezett anyanyelvi versenyeken, országos felmérésekben.

Kutatási terület: Kutatásai részben rendszernyelvészetiek, a magyar mondattannal foglalkoznak, részben a nyelvoktatást és a romániai magyar közoktatást érintik, illetve a szórványkutatáshoz kapcsolódnak.

Publikációk: Kutatásainak eredményeit magyar és angol nyelven fontos publikációkban (például *Adverbial versus adjectival constructions with BE and the category Adv.* In: É. Kiss Katalin (ed.): *Adverbs and Adverbial Adjuncts at the Interfaces.* Mouton de Gruyter. Berlin–New York, 2009, 171–195), illetve hazai és nemzetközi konferenciákon mutatta be (USA, Finnország, Szerbia, Magyarország). *Alaktan és szófajtan* című egyetemi jegyzete 2007-ben Kolozsváron jelent meg a Bolyai Társaság kiadásában.

Tagságok: Az MTA Kolozsvári Területi Bizottsága keretében 2008-ban megalakult Nyelvészeti Szakbizottság öt választotta elnökévé. 2008 januárjától az Oktatási, Kutatási és Ifjúsági Minisztérium keretében működő Országos Curriculum Tanács Általános Iskolai Országos Szakbizottságának elnöke. 2007 óta a Márton Gyula Nyelvészeti Szakkollégium vezetője, 2001-től az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetségének oktatási felelőse.

Kádár Edit munkájával igazolja azt, hogy a szülőföldön is megtalálható a saját szakmai fejlődés lehetősége, megtalálható az a hely, ahol a közösség számára értékes tanári munka és a tudományos értékeket gyarapító szakmai munka egyaránt elismerten végezhető.

GUZSVÁNY VALÉRIA

Szerbia

Zombor, 1975. március 7.

Tanulmányok: Általános iskolai tanulmányait szülőfalujában, Bácskertesén (1982–1990), a gimnáziumot pedig Zomborban végezte (1990–1994), mindkettőt magyar nyelven. Az Újvidéki Egyetem Természettudományi Karán okleveles vegyészként szerzett diplomát 1998-ban.

Pályá: Több éven keresztül ösztöndíjasként, kutatógyakornokként, tanársegéd-gyakornokként, a magiszteri tézis védeése után tanársegédként (2004), doktori disszertációja védeése után (2006) pedig egyetemi docensként (2007) végzi munkáját. Féléves poszt-doktori tanulmányát Japánban, a Kyushu Egyetemen végezte (2007–2008-ban). Több nemzetközi és hazai (Szerbiai Oktatásügyi Minisztérium és Tartományi Oktatásügyi Minisztérium) projektben dolgozik kutatóvegyészként.

Nemzetközi együttműködéseket ápol felsőoktatási intézményekkel, Magyarország, Szlovénia, Csehország, Lengyelország, Ausztria, Japán kutatóival.

Oktatóként témavezetője négy diplomamunkának, 11 bachelor munkának, és egy doktori tézisnek. Támogatója és résztvevője különböző tudományos versenyeknek: Curie Kémia Emlékverseny (zsűritag), Vajdasági Középiskolai TDK (zsűritag), Genius (zsűritag), VMTDK (szervezőbizottsági tag évek óta). Az Apáczai Nyári Iskola vendégelőadója több ízben.

Kutatási terület: Tudományos tevékenysége elsősorban a gyógyszer- és peszticid-analitika területére koncentrál, azonbelül is túlnyomórészt módszerfejlesztésre és alkalmazásra irányul.

Publikáció: Eddigi munkássága több mint 50 rövidebb közlemény és 7 könyvfejezet, 22 tanulmány nemzetközi referenciával rendelkező folyóiratban jelent meg.

Tagság, díjak: Résztvevője és támogatója a vajdasági tudományos élet több szervezetének, tagja a Szerb Kémikusok Egyesületének (1999–) és titkára a Vajdasági Kémikusok Egyesülete Analitikai Kémiai Osztályának (2003–2008). A Vajdasági Magyar Ösztöndíj Tanács tagja (2010–).

A Szerb Kémikusok Egyesületének elismerő oklevelét kapta meg kiváló tanulmányi eredményéért (1999), valamint a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia Junior díjjal ismerte el munkáját (2006).

Guzsvány Valéria szakmai munkáján túl eredményesen járul hozzá a vajdasági kutatói utánpótlás bemutatkozásához, a magyar tudományos szaknyelv fejlesztéséhez.

HEGYI GÉZA

Románia

Csikszerecs, 1981. szeptember 28.

Tanulmányok: Érdeklődése már középiskolás korában két szálon futott, fizika és történelem, így 2000-ben egyszerre felvételizett a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Történelem–Filozófia, illetve Fizika Karára, és párhuzamosan végezte az említett szakokat. 2004-ben történelemből, 2005-ben fizikából szerzett diplomát. 2002 folyamán a Szegedi Tudományegyetemen hallgatott medievisztikát, a nyári szünetekben pedig visszatérően végzett szakmai terepgyakorlatot a Dés melletti Bálványosvár régészeti feltárásán.

Hegyi Géza doktori tanulmányait is két doktori iskolában végzi: 2005-ben Kolozsvárott, a BBTE Református Teológia Karán egyháztörténeti, valamint 2006-tól a Debreceni Egyetem Bölcsész tudományi Karán településtörténeti témában. 2009-re mindkét PhD-iskolában sikeresen megszerezte az abszolutóriumot.

Pálya, kutatási terület: Jakó Zsigmonddal (1916–2008) kapcsolatba kerülve fordult figyelme egyre inkább a középkori–korai újkor erdélyi magyar forráskiadás felé. Ezen kutatások hozadékát kombinálta a fizika szakon szerzett statisztikai vizsgálatok módszerével fizika szakdolgozatában. A 16. századi magyar dikajegyzékek felhasználásával igazolta a Pareto-törvény érvényességét a középkori magyar nemesi társadalomra is. Eredményei nemzetközileg jegyzett szaklapokban is megjelentek.

Jakó Zsigmond őt is bevonta az Erdély középkori okleveleinek közzétételét célul kitűző Erdélyi okmánytár III. kötetének szerkesztésébe. Jakó Zsigmond a kötet megjelenését már nem érthette meg, annak utolsó korrektúrája is nagyjából Hegyi Gézára maradt, akinek jelentős része volt abban, hogy e fontos forráskiadvány határidőre megjelenhetett. Ma W. Kovács András és Hegyi Géza szerkesztik az okmánytár következő (IV.) kötetét.

Jelenleg az Erdélyi Múzeum-Egyesület Kutatóintézetének kutatója.

Publikáció: Hegyi magyar anyanyelve mellett román, angol, német és latin nyelv ismerettel rendelkezik. Publikációi magyar, angol és román nyelven jelennek meg. Mintegy 20 tanulmány, ismertetés jelent meg tollából eddig, és számos konferencia előadójaként szerepelt. Jelentősebb munkái: *Bálványosvár és a nagypolitika*, 2005; *Radna és a Radna-völgy a középkorban*, 2006; *Az erdélyi dékánkanonoki tisztség betöltése az Árpád- és az Anjou-korban*, 2010.

Egyéb tevékenység, társaságok, díjak: Szakmai munkásságán túl aktív részese az erdélyi református fiatalság közeletének: 2001 és 2005 között az Erdélyi Ifjúsági Keresztény Egyesület (IKE) alelnöke, 2005–2006-ban pedig helyettes titkára. 2006 óta az egyesület által szervezett Országos Bibliaismereti Vetélkedő koordinátora.

Hegyi Géza igen fiatal kora ellenére komoly szaktudományos eredményeket mondhat magáénak, teljesítményét máris jegyzi az erdélyi és a nemzetközi tudományosság.

SZILÁGYI PÁL

Románia

Tasnád, 1933. június 18.

Nagyváradon érettségizett, 1954-ben szerezte meg diplomáját a Kolozsvári Bolyai Egyetemen, Matematika–Fizika Karon.

1954 és 1962 között tanársegéd, 1962 és 1980 között adjunktus, 1990-ig docens, azt követően 2003-ig egyetemi tanár a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen (BBTE). 1994 és 1996 között dékánhelyettes a Matematika–Informatika Karon, 1996 és 2000 között rektorhelyettes, közben három hónapig az egyetem megbízott rektora.

Ebben az időszakban a BBTE-n kiépült a magyar nyelvű képzés széles skálája. 2000-ben 13 karon, ezeken belül 46 szakon folyt magyar nyelvű képzés, közel 5000 romániai magyar nemzetiségű hallgató tanulhatott anyanyelvén. A magyar nyelven is oktató karokon létrejött az ún. „magyar tanulmányi vonal”. Az így létrejött magyar tagozatot Szilágyi Pál, magyar rektorhelyettes irányította.

A BBTE kihelyezett képzési rendszerének kiépülése is ekkorra tehető, a több székellyföldi és más városban a jórészt magyar nyelvű képzések megjelenése a tömbmagyar-ság szakemberhiányát csökkentette. A közben felsőfokúvá vált tanítóképző intézmények szintén a BBTE hálózatához tartoztak.

2002-től 2007-ig egyetemi tanár a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE) Műszaki és Humántudományok Karán, 2003 és 2007 között az EMTE rektora. Megelőzően a Sapientia Alapítvány Kuratóriumának tagjaként részt vett a Sapientia-EMTE létrehozásában, és az Oktatási Bizottság elnökeként koordinálta az egyetemen folyó oktatás szervezését.

Kutatási területe az elliptikus parciális differenciálegyenletek határérték-feladatai, a variációs egyenlőtlenségek, a nemlineáris funkcionálanalízis és a többértékű leképezéseket tartalmazó egyenletek.

Négy egyetemi tankönyvet írt, eredményeit számos szakdolgozatban közölte matematikai folyóiratokban. Munkatársa a Zentralblatt für Mathematik und ihre Anwendungen referáló folyóiratnak. Több dolgozatot jelentetett meg a romániai magyar felsőoktatás kérdéseiről, a BBTE és a Sapientia-EMTE problémáiról.

Több hosszabb külföldi tanulmányúton volt, elsősorban a Humboldt Alapítvány ösztöndíjasaként. Tagja volt az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak. Tagja az MTA Kolozsvári Területi Bizottságának.

A Magyar Köztársaság miniszterelnöke 2000-ben Kisebbségekért Díjjal tüntette ki.

Szilágyi Pál különböző megbízatásokban és testületekben végzett munkája jelentősen hozzájárult az erdélyi magyar felsőoktatás fejlesztéséhez, a romániai magyar felsőoktatási hálózat kialakításához, a romániai és a magyarországi egyetemek közötti együttműködési kapcsolatok létrehozásához.

VASS LEVENTE

Románia

Kézdivásárhely, 1975. április 26.

1993-ban érettségizett a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban. 1999-ben szerezte meg általános orvosi diplomáját a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen. 2003-ban Budapesten szerzett mesteri fokozatot a Semmelweis Egyetem Egészségügyi Menedzserképző Központjában. 2006-ban urológus szakorvosi vizsgát tett Bukarestben.

Közéleti tevékenysége is figyelemre méltó. 1997 és 1998 között a Marosvásárhelyi Magyar Diákszövetség alelnöke, majd elnöke, 1998–1999-ben az Országos Magyar Diákszövetség elnöke. A marosvásárhelyi tudományos diákköri konferenciák és az OTDK példájára szorgalmazta az erdélyi OTDK megszervezését szakokra és egyetemi központokra lebontva. 2000-tól a Romániai Magyar Ifjúsági Tanács alelnöke. Ugyanabban az évben alapítja tanáraival a marosvásárhelyi Studium Alapítványt, ahol alelnöki és ügyvezető igazgatói posztot töltött be, majd fiatalabb kollegáinak adja át ügyvezetői feladatkörét.

Jelenleg a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen urológus tanársegéd, a Marosvásárhelyi Urológiai Klinika urológus szakorvosa, valamint a romániai Egészségügyi Minisztériumban miniszteri tanácsos.

Vass Levente szakmai pályája mellett elkötelezett a társadalmi tevékenységek terén is. A Studium Alapítvány keretében nevéhez és munkatársai nevéhez fűződik pályázatok, projektek menedzselése, egészségügyi menedzsmen konferenciák szervezése, tanári lakások, szakkollégium, orvosi szakkönyvtár és könyvkiadó létrehozása, ösztöndíjak szervezése, összefoglalva a marosvásárhelyi felsőoktatási háttérintézmény rendszer kialakítása és működtetése.

2003-ban az Apáczai Közalapítvány Apáczai-emlékéremmel ismerte el tevékenységét, 2010-ben pedig megkapta a Magyar Köztársaság Érdemkeresztjét.

Vass Levente két gyermek édesapja és egy több korosztályt is magában foglaló, lelkes marosvásárhelyi csapat dinamikus tagja.

GALAMBOS FERENC IRÉNEUSZ

Ausztria

Budapest, 1920. október 21. – Pannonbalma, 2007. április 2.

1938. augusztus 6-án öltötte magára a bencés szerzetesi ruhát. 1943. június 27-én ünnepélyes fogadalmat tett, majd 1944. május 21-én pappá szentelték.

Középiskolai tanulmányait a budapesti Bencés Gimnáziumban végezte. A Szent Gellért Hittudományi és Tanárképző Főiskolán kezdte felsőfokú tanulmányait, és szerzte meg 1944-ben a magyar–német szakos középiskolai tanári oklevelet. 1951–1953 között a Pázmány Péter Hittudományi Akadémián tanult és szerzett teológiai doktorátust. Posztgraduális tanulmányokat végzett 1966–1967 között az Institutum Liturgicum Rómában, 1968–1969 között az Egyesült Államokban és Kanadában.

Az 1956. októberi forradalom után Ausztriába menekült. Burgenlandban lelkész, tanár és hittanár, 1977 és 2002 között Alsóőr (Unterwart) plébánosa. 2002-től Pannonhalmán élt.

Burgenlandi tevékenysége során számos társadalmi szervezet, egyesület (Burgenlandi Magyar Kultúregyesület, Alsóőri Énekkar, az egykori cserkészcsapat, Magyar Intézet) ösztönzője, aktív hajtóereje és arculatképzője volt. Tanári hivatása a közösségépítés minden területére kiterjedt.

1973-ban alapította meg az Alsóőri Magyar Könyvtárat, Ausztria ma is legnagyobb nyilvános magyar nyelvű könyvgyűjteményét, amelyből 2001-ben fejlődött ki az alsóőri Magyar Média és Információs Központ / Ungarisches Medien und Informationszentrum (UMIZ). Az UMIZ Galambos atyának nemcsak meglétét, hanem lelkületét és számtalan nemzetközi kapcsolatát is köszönheti.

Tevékenysége elismeréseként 1989-ben Burgenland Tartomány Érdemrendjét, 1991-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét kapta meg.

Galambos Iréneusz mindvégig áldozatkész szeretettel és fáradhatatlan elhivatottsággal szolgálta a burgenlandi magyarság ügyét.

URAY ZOLTÁN

Románia

Kolozsvár, 1931. szeptember 23.

1950-ben érettségizett Kolozsváron, a Református Kollégiumban. 1955-ben kapta meg diplomáját a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Biológia Karán. 1970-ben védte meg doktori címét a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen. 1971–1972-ben a Karolinska Egyetem Sugárbiológiai Osztályán volt ösztöndíjas.

1955 és 1969 között a kolozsvári megyei kórházban dolgozott biológusként a Nukleáris Orvostudományi Laboratóriumban, 1969-től 1997-ig a kolozsvári Onkológiai Intézet Izotóp Laboratóriumának volt tudományos főmunkatársa.

Kutatásai során a radioaktív izotópok diagnosztikai és terápiás alkalmazásával, az ionizáló sugárzások káros hatásai elleni kémiai és biológiai sugárvédelemmel foglalkozott. Kutatásainak eredményeit 32 külföldön, és 131 Romániában megjelenő szakfolyóiratban közölte. Két sugárbiológiai és hét onkológiai témájú módszertani szakkönyv társszerzője.

Sugárbiológiai és onkológiai témájú előadásokat tartott az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) és más egyesületek által szervezett üléseken. A Mindentudás Egyeteme válogatott előadásainak erdélyi bemutatása is nevéhez fűződik.

Számos tudományos társaság tagja, így a Román Akadémia kolozsvári fiókintézete Radiológia-Sugárbiológia Szakosztályának titkára 1970–1997 között, a Román Nukleáris Orvostudományi Szövetség tagja, az (EME) Természettudományi Szakosztályának elnöke 1994–2002 között, az MTA Kolozsvári Területi Bizottsága Sugárbiológiai Munkabizottságának elnöke. 1998-ban az MTA külső tagjává választotta.

Nemzetközi kapcsolatai kiterjedtek, vendégkutatóként számos ország kutatóintézetében dolgozott (Magyarország, Svédország, Németország).

Uray Zoltán nemcsak tudományos kutató, hanem vívó is, 1950 és 1957 között a román nemzeti vívóválogatott tagja, olimpikon, az 1954-es budapesti főiskolás világbajnokságon két bronzérmert szerzett Romániának. Megkapta a Sport Érdemes Mestere kitüntetést.

Számos díj birtokosa: Munkaérdemrend (1954), Mikó Imre-díj (2006), Onkológiai Intézet Érdemrendje (2006), Mikó Imre-érem (2009).

Uray Zoltán sokoldalú és magas szintű munkásságával egész életében a magyarságért dolgozott, és a magyarságnak hozott dicsőséget.

BITAY ENIKŐ

Románia

Kolozsvár, 1960. június 4.

Középiskolai tanulmányait a Brassai Sámuel Líceumban végezte (1979). A Kolozsvári Műszaki Egyetemen szerzett mérnöki oklevelet anyagtudományi, öntészeti szakon (1984), majd számítástechnika és automatizálás szakon (2008). 2003-ban szerzett PhD oklevelet a Kolozsvári Műszaki Egyetemen.

A kolozsvári Tehnofrig üzemben tizenöt évet dolgozott szerszámtervező mérnök-ként, az Ipari Alkalmazott Informatika Osztály irányítójaként. 2000–2007 között az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) tudományos munkatársa volt. 2007-től a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem docense, az anyagtudományi és technikatörténeti szakkörök létrehozója, programvezetője.

Az EME Műszaki Tudományok Szakosztályának elnöke, a Fialat Műszakiak Tudományos Ülésszak nemzetközi fórum szervezőbizottságának elnöke. A műszaki örökségvédelem Erdélyben című program irányítója, a nyolc országot tömörítő Közép-európai Ipari Örökség Útja Egyesület Tudományos Tanácsának tagja, romániai koordinátora. A Műszaki Tudományos Füzetek, valamint a Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek szerkesztője (EME Kiadó), az utóbbi sorozat két kötetének (*Technikatörténeti örökségek a kalotaszegi Magyarvákon*, 2009; *Technikatörténeti örökségek Magyarygyerőmonostoron*, 2010) társszerzője.

Számos műszaki tudományos publikáció és kötet szerzője/társszerzője, ezek közül néhány: *Lézeres felületkezelés és modellezés*, 2007; *Bevezetés az anyagtechnológiák informatikájába*, 2007; *Felületkezelés*, 2009; *Hegesztéstechnika I. és II.*, 2010.

2006 óta az EME főtítkára. Megszervezte az EME informatikai infrastruktúráját, létrehozta az EME első könyvtári adatbázisát, az EME portálját, valamint az Információs és Dokumentációs Központot. Korszerűsítési és modernizációs törekvései eredményeként 2010-ben beindult az EME Elektronikus Adattára.

Tagja az MTA Kolozsvári Területi Bizottságának, valamint tiszteletbeli tagja az MTA Műszaki Tudományok Osztálya Anyagtudományi és Technológiai Bizottságának.

Oktatói és vizsgadolgozatok irányításában kifejtett kiemelkedő eredményeiért a Gábor Dénes Főiskola Erdélyi Konzultációs Központja Gábor Dénes-emlékéremmel (2003) jutalmazta.

Bitay Enikőt sokrétű és magas színvonalú munkássága, közösségi áldozatvállalása igazi példává teszi. Az EME főtítkaraként végzett munkája az egyesület modernizálásáért vitathatatlan.

PÉTER MIHÁLY HEINRICH

Románia

Sóváradi, 1929. május 11.

A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem Általános Orvosi Karát 1954-ben végezte el. Két évi körorvosi tevékenység után 1958-ban visszahívták az egyetemre, a Mikrobiológiai Tanszékre. 1990-től egyetemi tanár, majd 1991-től 1999-ig tanszékvezető. 1962-ben Bukarestben szakorvosi, 1965-ben főorvosi vizsgát tett mikrobiológiából. Az orvostudomány doktora címet 1971-ben Iaşiban szerezte meg. 1998-tól az MTA külső tagja.

Számos szaktudományi (mikrobiológia) kutatása és eredménye mellett jelentős figyelmet szentel az erdélyi orvostudomány történetének. Eredményeit román, magyar, német, angol, francia és orosz nyelvű szaklapokban közölte. 43 évi oktatói munkája alatt számos egyetemi jegyzetnek egyedüli, illetve társszerzője, magyar és román nyelven.

Az 1989-es események alkalmával többször kiállt a magyar nyelvű oktatás helyreállításáért, emiatt 1990 márciusában súlyos atrocitások érték. Ennek ellenére folytatta oktatói tevékenységét.

Szerzője László Jánossal a *Kórokozó mikroorganizmusok* című kötetnek (Kolozsvár, 1988). Fejezetet írt a *Bacteriologie medicală* (Bukarest, 1985) című kétkötetes kézikönyvbe. Társszerkesztője és -szerzője a *Generaţie-émlékkönyv*nek, amely elsőként mutatja be a romániai magyar orvosok és gyógyszerészek szakirodalmi tevékenységét. Kezdeményezője, társszerkesztője és több fejezet szerzője a *Marosvásárhelyi magyar nyelvű orvosi és gyógyszerészképzés 50 éve* közel 500 oldalas monográfiának (Budapest, 1995). Szerzője *Az erdélyi fogorvoslás történetéből* (Kolozsvár, 2006) című monográfiának, valamint Péter H. Máriával együtt *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) Orvostudományi Szakosztályának százéves tevékenysége 1906–2006* (Kolozsvár, 2006) című kötetnek, illetve a *Hivatás és tudomány* című kötetbe írt fejezetnek (Kolozsvár, 2009), amely az EME 150 éves évfordulója alkalmából jelent meg.

Egyike azon 7 személynek, akik 1990 január 20-án Marosvásárhelyen kezdeményezték az Erdélyi Múzeum-Egyesületen belül az Orvosi Szakosztály létrehozását. Választmányi tagja lett az induló Orvosi Szakosztálynak, 1994-től alapító tag, 2006-tól tiszteleti tag. 1994 és 1998 között, majd 2002-től 2006-ig ismét az egyesület alelnökévé választották. Állandó lektori minőségben az *Orvostudományi Értesítő* színvonalának megőrzését segítette. A Magyar Egészségügyi Társaság tanácsadó testületének (2007), a Magyar Orvostörténeti Társaság vezetőségének tagja (2007). Tagja az MTA Kolozsvári Területi Bizottságának.

Számos tudományos díj, emlékérem birtokosa: Munkaérdemérem (1974), Generaţie Antal-díj (1998, 2009), Pápai Páriz-díj (2002), Fehér Dániel-emlékérem (2002), Zsomboky János-emlékérem (2006), Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje (2009), Mikó Imre-emlékérem (2009) és közéleti tevékenységéért Báthory István-díj (2009).

Péter Mihály az erdélyi magyar orvostudomány és felsőoktatás, a romániai magyar kutatóközösség és közélet fáradszaktalan szereplője és segítője.

VÉGH LÁSZLÓ

Szlovákia

Sárosfa, 1949. január 1.

Somorján érettségizett 1967-ben. 1972-ben szerezte meg diplomáját a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karán, politológia–szociológia szakon. Ugyanott doktorált 1988-ban.

1972–1981 között a pozsonyi Kultúrakutató Intézet munkatársa, utána 1990-ig a Szlovák Köztársaság Kormányhivatalának nemzetiségi ügyekben illetékes főelőadója. 1990 és 1992 között A. Nagy Lászlónak, a Szlovák Nemzeti Tanács alelnökének szaktanácsadója. 1993 és 1995 között a Csemadok Országos Választmánya főtitkára. Eközben 1990-től a Zalabai Zsigmonddal és Presinszky Lajossal együtt létrehozott somorjai Bibliotheca Hungaria Alapítvány alapítója és kuratóriumi tagja. 1996-tól a Fórum Kisebbségkutató Intézet munkatársa, az intézet könyvtára és adattára, a Bibliotheca Hungarica igazgatója.

1997 óta tagja a Fórum Intézet Tudományos Tanácsának, 1999 óta tagja a Fórum Társadalomtudományi Szemle szerkesztőbizottságának. A Szlovák Szociológiai Társaság tagja.

Több könyv és tanulmány szerzője, legutóbb a nagy sikerrel több helyen bemutatott *Emlékkönyv Arany A. László tiszteletére* (Tóth Károly–Végh László, Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja, 2007) társszerkesztője.

1990-től önkormányzati képviselő Somorján, a kulturális és egyházügyi bizottság elnöke. A Pro Patria Honismereti Szövetség egyik alapítója és a Fábry Zoltán Alapítvány (Pozsony) ügyvezetője.

A Márjai Sándor Alapítvány 2000-ben Nyitott Európáért Díjjal tüntette ki, 2004-ben pedig Jedlik-díjat kapott. A Szlovák Köztársaság Ezüstplakettjét 2004-ben kapta meg.

A Bibliotheca Hungarica létrehozás, a szlovákiai magyar irásbeliség feldolgozása terén Végh László munkássága kiemelkedő.

ZALABAI ZSIGMOND

Szlovákia

Ipolypásztó, 1948. január 29. – Somorja, 2003. december 26.

Ipolyságon érettségizett, majd egy év tanítás után (Csata) megkezdte tanulmányait a pozsonyi Comenius Egyetemen. 1972-ben kapta meg diplomáját, magyar–angol szakon, de már 1971-től az Irodalmi Szemle nyelvi szerkesztője, majd oklevele megszerzése után munkatársa lett. Kandidátusi címét 1984-ben, az MTA doktora címet 1997-ben szerezte meg.

1975 tavaszától a Madách Könyvkiadóban dolgozott. Létrehozta az Új Mindenes Gyűjtemény című kiadványsorozatot. 1988 szeptemberétől a Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék tanársegéde, 1990–1991-ben tanszékvezetője. A tanszék élére a diákszemle választása révén került. A nevelést, emberformálást az oktatással azonos fontosságúnak tartotta.

Kutatási területe a magyar nyelv stilisztikája, az irodalomelmélet, a régi magyar irodalom szlovákiai vonatkozásai.

Tagja volt a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának, a Magyar Írószövetségnek, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaságnak.

1990-ben kezdte szervezni a Bibliotheca Hungaricát, a szlovákiai magyarságra vonatkozó nyomtatott dokumentumok és kéziratok összegyűjtését szolgáló intézményt, 1991-ben pedig a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék támogatására szánt Szcenzi Molnár Albert Alapítványt.

Írói és közösségszervező munkája mellett foglalkozott az amatőr színjátszással, mintegy 200 író-olvasó találkozóon vett részt, a szlovákiai magyarsághoz kötődő emlékeket állított, illetve támogatott. Fábry-díjának összegét a Szencen felállítandó Szcenzi Molnár Albert-szobor elkészítésére ajánlotta föl. Megszervezte A felvidéki magyarság Erdélyért mozgalmat. Utolsó évtizede a betegséggel vívott küzdelemben és állandó, lázas tevékenységben telt.

Közel 20 önálló kötetet, több tankönyvet jelentetett meg. Tanulmánykötetei (*A vers túloldalán*, 1974; *Mérlegpróba*, 1978), elméleti munkái (*Tűnődés a trópusokon*, 1981, 1986, 1998 – 3 kiadásban jelent meg), irodalmi falurajzai (*Mindenekről számot adok*, 1984; *Hazabív a harangszó*, 1985), irodalomtörténeti munkái (*Verstörténés*, 1995) a magyar irodalomtudományt gazdagítják.

Munkássága főbb elismerései: Madách Imre-díj, 1982, 1990; Fábry Zoltán-díj, 1994; Szcenzi Molnár Albert-emléklap, 1995; az AOSS (Szlovákiai Írószervezetek Társulása) díja, 1996; Esterházy János-emlékplakett, 1997; Márton Áron-emlékérem, 1999.

Zalabai Zsigmond életműve tiszteletet, megbecsülést érdemlő maradandó értéke az egyetemes magyar kultúrának. „Teszem a dolgom, azt, amit hitem, agyam, magyarságlényem kíván. Szívemben Arany János intelmével. »Nem elég csak emlegetni, /Tudni is kell hűn szeretni, /Tudni híven a hazát.«” (*Irodalom és „irodalom”, Dunaszerdahely, 1997*)

ANTAL ÁRPÁD

Románia

Nyújtó, 1925. július 24.

A középiskolát Kézdivásárhelyen végezte. 1948-ban fejezte be egyetemi tanulmányait a Bolyai Tudományegyetem magyar nyelv és irodalom szakán. Néprajzi stúdiumokat is folytatott.

Már 1945-ben segédtanító egykori iskolájában. 1950-től 1987-ig, nyugdíjazásáig a Bolyai Tudományegyetemen, majd a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen egyetemi tanár, tanszékvezető, 1989–1990-ben óraadó tanár, 1990-től konzulens professzor.

Tanárai voltak többek között Benedek Marcell, László Gyula, Entz Géza, Gunda Béla, Venczel József. Licenciátusi dolgozatát Gunda Bélánál írta. Első tanulmánya (*A társadalmi szervezet befolyása egy székely falu betlehemes játékára*) még egyetemista korában jelent meg, 1947-ben.

1945–1948 között a MórícZ Zsigmond Kollégium tagja. 1946–1947 között szervezője és vezetője a kolozsvári Szabó Dezső Kollégiumnak is.

Szentiványi Mihály című monográfiája (1958) elsőként értékeli a költő életművét, szerepét és jelentőségét a magyar népiesség történetében. A Faragó Józseffel és Szabó T. Attilával közösen összeállított *Kriza János* tanulmánykötetben (1965, 1971) közölt Kriza-tanulmányát a szakkritika magasra értékeli. Több magyar klasszikus (Katona, Vörösmarty, Arany, Vajda, Mikszáth, Gárdonyi) műveinek kiadását és az *Arany és Petőfi levelezése* kötetet (1973) vezette be és látta el jegyzetekkel, munkásságának ez a része az intézményen kívüli irodalomtanításként is felfogható. Népszerűek voltak irodalomtörténeti magyarázatai az Utunkban. Több iskolai tankönyv és egyetemi jegyzet szerzője és társszerzője.

Újjáalakulása óta dolgozik az Erdélyi Múzeum-Egyesületben, a Bölcsész- és Nyelv- és Történettudományi Szakosztályt ő szervezte újjá, majd négy évig vezette. Éveken keresztül volt az Erdélyi Múzeum felelős szerkesztője.

Tanítványai sokoldalúságot, önálló és felelős gondolkodást, rendszerességet tanulhattak tőle, kollegái elvszerúséget, nyugodt konfliktuskezelést. A szakmai-emberi hűség, a tényleges és szimbolikus iskolateremtés, a folyamatos önképzés és a világra figyelés jellemzi magatartását.

„A világ ugyan nem jó, de javítható – megbozzá általunk, ez a dolgunk.” Ezt a mondanivalót érzik ki tanítványai Antal Árpád tudóstanárral pályájából.

GULYÁS BALÁZS

Svédország

Budapest, 1956. június 26.

1974-ben érettségizett a pannonhalmi Bencés Gimnáziumban. 1981-ben kapta meg az orvosi oklevelet a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen. Orvosi tanulmányaival egyidőben az Eötvös Loránd Tudományegyetemen vendéghallgatóként fizikát is hallgatott öt éven át. 1981-től a Leuveni Katolikus Egyetemen filozófiát, jogot, egyházjogot és idegélettant tanult, ott szerzett MA fokozatot filozófiából 1984-ben. 1988-ban ugyanott megszerezte PhD fokozatát idegtudományból. 1995-ben lett a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, 2005-ben pedig az Academia Europaea tagja. 1988 óta él Svédországban.

1988 óta a stockholmi Karolinska Intézet kutatója, jelenleg a pozitron emissziós tomográfiával történő klinikai idegtudományi kutatások professzora. Kutatási területei közé tartozik a magasabb mentális folyamatok lokalizálása az emberi agyban, az emberi agy „receptor-ujjlenyomatának” vizsgálata, valamint új központi idegrendszeri gyógyszerek és molekuláris biomarkerek fejlesztése.

Számos nemzetközi tudományos társaság és folyóirat szerkesztőbizottságának tagja. Tíz tudományos könyv szerzője, illetve szerkesztője. Több mint 30 könyvfejezetet írt, és több mint 150 tudományos tanulmányt jelentetett meg nemzetközi folyóiratokban. Konferencia absztraktjainak száma meghaladja a 200-at.

A tudományos kutatáson túl jelentős tudományos szervezési tevékenysége: a World Science Fórum ötletadója és szervezőbizottságának ügyvezető igazgatója, a Nyugati Magyar Tudományos Tanácsnak 2003. évi megalakulása óta aktív tagja. Állandó meghívottja az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

A nyugati magyar tudományos közösség egyik legaktívabb tagja, sok időt tölt Magyarországon, közreműködik a magyar tudományosság integrációját célként maga elé tűző akadémiai programban.

Gulyás Balázs különös hangsúlyt fektet a környező országokbeli és a távolabb élő magyar kutatók együttműködésének előmozdítására.

JAKÓ ZSIGMOND

Románia

Biharfélegyháza, 1916. szeptember 2. – Kolozsvár, 2008. október 26.

1939-ben a Pázmány Péter Tudományegyetemen történelem, latin nyelv és irodalom szakos tanári oklevelet szerzett, a következő évben pedig Magyarország történetéből és a történelem segédtudományaiból doktorált.

1941 óta dolgozott Kolozsváron, először az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárának őreként. 1937-től tagja az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek (EME).

Negyven éven keresztül tanított, 1942-től 1981-ig a kolozsvári Ferenc József, Bolyai, végül a Babeş-Bolyai Egyetem professzora. 1949 és 1981 között a Román Akadémia kolozsvári Történeti Intézetének a munkatársa. 1970-től a Román Társadalomtudományi Akadémia tagja, 1986-tól a Magyar Történelmi Társulat tiszteletbeli tagja, 1988-tól a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja. 1995-ben az Erdélyi Múzeum-Egyesület, 1996-ban pedig a Román Akadémia választotta tiszteleti tagjává.

Számos tudományos díj, emlékérmé birtokosa, csak néhányat megemlítve: a legelső 1942-ben a Körössy Flóra-jutalomdíj, amelyet az 1940-ben, 24 éves korában írt *Bihar megye a török pusztítás előtt* című doktori értekezéséért kapott, 1991-ben Lotz-emlékérem és Pro Cultura Hungarica díj, 1995-ben Kemény Zsigmond-díj, 1996-ban Széchenyi-díj és Pro Scientia Hungarica díj.

Fő kutatási területe a középkori történelem, Erdély középkori történelme, a történeti segédtudományok, a paleográfia. Kutatómunkája nem ismert nemzeti határokat, érdeklődése kiterjedt nemcsak az erdélyi magyar, de az együtt élő nemzetiségek levéltári viszonyaira is: az erdélyi román és szász levéltári anyag, értelmiségi élet és irattermelés is kutatásai tárgyát képezte, publikációi is magyarul, románul és németül jelentek meg. A második világháború alatt és az azt követő zavaros időkben levéltári anyagmentése is figyelemreméltó.

Eredményeit közel 200 könyvben és tudományos közleményben tette közzé. Mindenképp kiemelendő forráskiadványa, *A Kolozsmonostori Konvent jegyzőkönyvei 1289–1556* (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990), amely középkortörténetünk páratlan értékű forrása, valamint 1976-ban megjelent *Írás, könyv, értelmiség* tanulmánygyűjteménye.

Oktatói, kutatói tevékenységén túl tudományszervezői munkája is kiemelkedő: 1990 és 1994 között az Erdélyi Múzeum-Egyesület felélesztésében, annak első új elnökeként vállalt jelentős szerepet.

Az alaposág, az önmagával és másokkal szembeni igényesség, az elkötelezettség, a közösségi áldozatvállalás, a segítő-, irányító- és bírálókészsége azok az erények, amelyekkel Jakó Zsigmond, az erdélyi magyar történeti kutatás nagy mestere hatást gyakorolt a magyar tudományosság képviselőire, a körötte dolgozó fiatal kutatókra.

OROSZ ILDIKÓ

Ukrajna

Nagydobrony, 1960. március 19.

1976-ban érettségizett a Nagydobronyi Középiskolában. 1977-ben felvételt nyert az Ungvári Állami Egyetemre, matematika szakra, ahol 1983-ban kapta meg matematika-tanári diplomáját.

Tanulmányai alatt a Nagydobronyi Középiskolában dolgozott. 1985 és 1990 között a Nagydobronyi Középiskola tanulmányi ügyekért felelős igazgatóhelyettese, 1990-ben az iskolai konferencia megválasztotta igazgatónak. Ezt a posztot mandátuma lejártáig, 1995-ig töltötte be.

1995 és 1998 között a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Neveléstudományi Tanszékének „A nevelés és művelődés társadalmi összefüggései” című doktori program hallgatója. 2001-ben szerzi meg PhD fokozatát.

1989-től, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség megalakulásától a szervezet választmányának a tagja. 1991-től, megalakulásától a Kárpátaljai Magyar Pedagógus-szövetség elnökeként tevékenykedik. 1992-ben részt vett a kárpátaljai magyar oktatás-ügy koncepciójának kidolgozásában. 1993-tól 1995-ig a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány kuratóriumi tagja. Oroszlánrésze volt a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola koncepciójának kidolgozásában, akkreditációs csomagjának összeállításában, elfogadtatásában, az intézmény működési engedélyének megszerzésében. 1996-tól a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola tanára, majd rektora, 2000-től elnöke.

Tagja volt az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

1989-ben, 1990-ben, 1994-ben, 2002-ben, 2006-ban a Kárpátaljai Területi Tanács tagjává választották, ahol minden alkalommal az oktatási bizottságban tevékenykedett.

2002-ben a Kárpátaljai Megyei Tanács az oktatásban végzett tevékenységéért oklevéllel tüntette ki. 2003-ban megkapta az „Ukrajna érdemes oktatási dolgozója” címet.

Orosz Ildikó a kárpátaljai magyar közösség fáradhatatlan munkása, a magyar nyelvű oktatás eredményes harcosa.

DUDICS IVÁN

Ukrajna

Sztrabicsó, Kárpátalja, 1931. június 17. – Ungvár, 2009. október 10.

Az Ungvári Nemzeti Egyetem professzora, a műszaki tudományok kandidátusa.

Az ungvári Szisztéma Állami Tudományos Kutatóintézet Kárpátaljai Fiókintézetének munkatársa.

Ukrajna érdemes újítója. Tudományos munkáinak száma megközelíti a 200-at, ezek a metrológia, a minőségbiztosítás, a mikroelektronika különböző módszertani és alkalmazási kérdéseivel, lehetőségeivel foglalkoznak, továbbá 15 könyvnek, köztük több tankönyvnek szerzője, illetve társszerzője, közülük egy a 2001-ben ukrán nyelven megjelent *Az ökológia alapjai és a környezet monitoringja* című tankönyv, melynek társszerzője Galó Miklós, a Nyíregyházi Főiskola rektorhelyettese.

Dudics Iván az ukrainai, és ezenbelül a kárpátaljai műszaki tudomány jeles alakja és a magyar tudományosság aktív képviselője. Szoros kapcsolatot tartott fenn a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel, a Nyíregyházi Főiskolával, közös kutatásokban vett részt.

Tagja volt az MTA Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tudományos Testületének, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szervezetének (METESZ), valamint a Kárpátaljai Magyar Tudományos Testületnek. Egész életében aktív résztvevője tudományterülete magyarországi konferenciáinak.

Fáradhatatlan szerkesztője volt az Ungváron és Kijevben megjelenő tanulmánygyűjteményeknek, amelyekben műszaki, közgazdasági és ökológiai tárgyú cikkek jelentek meg, kárpátaljai és magyarországi szerzőktől.

Dudics Iván odaadó munkával szolgálta az ukrainai és a magyarországi kutatók együttműködését a műszaki tudományok területén.

GÖNCZ LÁSZLÓ

Szlovénia

Muraszombat, 1960. április 13.

A közgazdasági szakközépiskolát Lendván végezte, 1984-ben érettségizett. Azt követően Szombathelyen kapott oklevelet történelem–művelődésszervező szakon, 1989-ben. 1996-ban Pécsen a Janus Pannonius Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán szerzett egyetemi képesítést, majd 2001-ben PhD fokozatot történelem szakon.

1986 és 1989 között művelődésszervező a Magyar Nemzetiségi Oktatási–Művelődési Érdekközösségben, 1989 és 1993 között a Muravidéki Magyar Nemzetiségi Közösség politikai titkára. Az 1994-ben megalapított Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet alapító igazgatója, amely feladatkört 2008 szeptemberéig látta el. Az Intézet több feladatot tölt be: kulturális, tudományos, könyvkiadással kapcsolatos tevékenységet egyaránt végez. A 2002-ben alapított Muravidéki Magyar Tudományos Társaság alapító tagja, valamint az egyesület első elnöke volt 2007-ig. Éveken át tagja volt az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

Göncz László író és történész, azon túl jelentős művelődésszervezői, kutatásszervezői tevékenységet is végez. Történészként a modern kori történelem kutatásával foglalkozik, azon belül is elsősorban a muravidéki magyarság történelme, e közösség nemzet tudatának, identitástudatának helyzete, változása, a Kárpát-medencei magyar kisebbségek elmúlt másfél évszázadának tanulmányozása jelenti munkásságának magvát.

Tíz önálló kötet és mintegy másfélszáz tudományos jellegű tanulmány szerzője. Két történelmi monográfia, *A muravidéki magyarság 1918–1941* (2001) és *Felszabadulás vagy megszállás? A Mura mente 1941–1945* (2006), valamint *„Egy peremvidék bíromdói” – Muramenti életképek a 20. század első feléből* (2006) a magyar közösség életének történelmi dokumentumai, illetve hű krónikája, alpművek, melyeknek nagy szerepe lehet a muravidéki közösség saját öntudatának megőrzésében, a történeti- és identitástudat formálásában, valamint a tágabb földrajzi környezet informálásában. Ezt egészíti ki a jó kritikával és jelentős visszhanggal illetett szépirodalmi alkotása, a történelmi regényként számon tartott *Olvadó jégcsapok* című munkája (2003).

Göncz László tevékenysége, személyisége, odaadása nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a muravidéki magyar kisebbség számos területen (hagyományörzés, önismeret, kultúra, művészetek, tudomány) magas színvonalon értékeket létrehozó közösséggé fejlődött.

Számos elismerésben és rangos díjban részesült, többek között munkáját a Magyar Köztársasági Érdemrend polgári keresztje kitüntetéssel is elismerték.

2008 októberében foglalta el székét a szlovéniai parlamentben.

„Amennyiben érvényt kívánunk szerezni nemzeti kultúránknak, anyanyelvünknek, akkor mindenképpen kemény munkára van szükség. Annak ellátása nem lehet néhány 'tántoríthatatlan elkötelezett' feladata, hanem nagyobb létszámú csoport gyötrelmes munkája hozhat némi eredményt.” (Göncz László, 1994)

SOMOGYI PÉTER

Anglia

Szentendre, 1950. február 27.

1973-ban, 23 évesen egy évet tölthetett az Oxfordi Egyetem világhírű Gyógyszerkutató Intézetében. Hazatérve az államvizsga után a Semmelweis Orvostudományi Egyetem 1. Sz. Anatómiai Intézetében működő MTA Neurobiológiai Kutatócsoportban indult útjára karrierje az idegtudományok területén, Hámori József és Szentágothai János professzorok mellett.

1985-ben az Angol Orvostudományi Kutatások Tanácsa önálló agykutató részleget állított fel az Oxfordi Egyetem Gyógyszertani Intézete mellé, tudományos igazgatójával Somogyi Pétert kérték fel. Az általa vezetett intézet azóta nemzetközi híru tudományos műhellyé vált, ahová a világ minden tájáról sereglenek a fiatal doktoranduszok és képzett kutatók (köztük nagy számban magyarok Magyarországról és Erdélyből is), hogy módszereit tanulják, és megismerkedjenek az agykéreg szerkezetéről és működéséről alkotott előremutató elképzeléseivel.

Somogyi Péter sokat tett a magyar kisebbségi oktatás fejlesztéséért. 1990-ben nemzetközi alapítványt hozott létre Oxfordban (Erdélyi Értelmiségi Cserealapítvány), amely segítségével oxfordi kutatólaboratóriuma tucatszámra kínál ösztöndíjat és kiváló kutatási feltételeket tehetséges fiatal magyar hazai és erdélyi kutatók számára. Ezen túl könyvek, kutatási eszközök, számítógépek adományozásával, előadások megtartásával is segítette az erdélyi magyar felsőoktatást, elsősorban Marosvásárhelyen. Jelenleg a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem marosvásárhelyi Matematika–Informatika Tanszékével dolgozik együtt, és fogadja diákjaikat Oxfordban.

Az Institute of Scientific Information (USA) Somogyi Pétert tudományterületén (neuroscience) a világ 250 legtöbbet idézett kutatója közé rangsorolta 1981–1999 közötti idézettsége alapján. 2004 óta az MTA levelező tagja.

Somogyi Péter tudományos eredményei és a magyar kisebbségi oktatásért végzett munkája, az erdélyi magyar felsőoktatást, a tudományos utánpótlást támogató tevékenysége egyaránt kiemelkedő jelentőségűek.

VARGA JÓZSEF

Szlovénia

Vérőce, 1930. szeptember 17.

A tanítóképzőt 1950-ben Muraszombatban fejezte be. 1966-ban Újvidéken elvégezte a Tanárképző Főiskolát, majd középiskolai magyar tanári diplomát szerzett 1976-ban a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen. 1986-ban ugyanott bölcsészdoktori fokozatot nyert magyar nyelvtudományból.

1950. augusztus elsejétől dolgozott tanítóként Csentevölgyben, majd több helyen is tanítókodott (Alsólendva, Dobronak, Radamos). 1970 és 1978 között Göntérházán iskolaigazgató a kétnyelvű általános iskolában, 1976 és 1981 között a kétnyelvű szlovén–magyar oktatás szakfelügyelője. Közben tanította a magyar nyelvet és irodalmat több szlovéniai középiskolában.

1980-ban kezdett el tanítani a Maribori Egyetemen, és egy év múlva tanszékvezető lett. 1987-ben rendkívüli tanárrá nevezték ki a Maribori Egyetem Pedagógiai Kara Magyar Nyelv- és Irodalom Intézetébe, 1997-ben nyugdíjas egyetemi tanár lett. 1988 óta a Muratáj folyóirat főszerkesztője.

Számos elismerést, díjat kapott sokoldalú és eredményes tevékenységéért, néhány közülük: a Magyar Népköztársaság Csillagrendje (1989); Ezüst Plakett (Maribori Egyetem, 1992); Kulturális Nívódíj (Muravidéki Magyar Nemzeti Önigazgatási Község, 1993); Csüry Bálint-díj és elismerés (2001). 2003-ban a Magyar Kultúra Lovagja lett. 2006-ban a Magyar Köztársaság Szabadság Hőse Érdemrendjét kapta.

Több tudományos és irodalmi társaság tagja, például Magyar Írószövetség, Szlovéniai Magyar Írók Társasága, Magyar Nyelvtudományi Társaság, Magyar Írók Nemzetközi Szövetsége, Berzsenyi Dániel Irodalmi Társaság, Csokonai Vitéz Mihály Irodalmi és Művészeti Társaság, Krúdy Gyula Irodalmi Kör, Muravidéki Magyar Tudományos Társaság, Muravidéki Tudományos Társaság, Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság, Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület, Nap Alapítvány, a Falvak Kultúrájáért Alapítvány.

Kiadott szépirodalmi és tudományos könyveinek száma 30. Több száz cikke jelent meg a különböző kiadványokban, folyóiratokban.

Varga József nyelvészeti, néprajzi és művelődéstörténeti munkásságával jelentősen hozzájárult a muravidéki magyar közösség megmaradásához, fejlődéséhez.

FORGÁCH PÉTER

Amerikai Egyesült Államok

Gyöngyös, 1946. január 20.

1956 óta él az Amerikai Egyesült Államokban, ahol a buffalói magyar piarista gimnáziumban érettségizett. Felsőfokú tanulmányait az Indiana állambeli Notre Dame Egyetemen és a Medical College of Georgián végezte, ahol orvosi diplomát szerzett. A SUNY at Buffalo egyetemen végzett szemsebészeti gyakorlatot 1972–1975 között, majd 1975–1976-ban retinasebészetet tanult a Baylor School of Medicine-ben, Houston Texasban. 1977 és 1980 között San Franciscóban, a távol-keleti hadiflottánál lett retinasebész. Ezt követően tért vissza Buffalóba, ahol magánpraxist hozott létre.

1994-ben néhány magyar diákot egyetemi képzéshez segített az Egyesült Államokban, ezzel lerakta a későbbi Calasanctius Training Program (CTP) alapjait. A mai napig több mint 150 magyar, köztük erdélyi és felvidéki diák fordult meg Amerikában, hogy egyetemi posztgraduális képzésen, illetve kórházakban több hónapos szakmai gyakorlaton vegyenek részt, majd visszatérve hazájukba, otthon hasznosítsák megszerzett tudásukat országuk, szűkebb közösségük érdekében.

A program anyagi fedezetének biztosításához Forgách Péter – japán származású feleségével – 1994-ben létrehozta a Calasanctius Fundot Buffalóban. Ennek testvér-alapítványaként 2000-ben önkéntes kezdeményezésre, a CTP vendiákjai hálájából és összefogásával, létrejött Budapesten a Calasanctius Ösztöndíj Alapítvány. 2005-ben merült föl a gondolat, hogy Erdélyben is megalakuljon egy helyi CTP. Így jött létre a Csíkszeredai CTP Egyesület, melynek célja a tehetséges erdélyi fiatalok szakmai előmenetelének támogatása.

„Make a lot, save a lot, give a lot!” – a programban résztvevő diákok körében szállóigévé vált hitvallás a program eszmei alapja. A piarista rendalapítóról elnevezett program keretében az USA-ban tanult diákok a 15 év alatt három kivételével mind hazatértek Magyarországra. Belőlük alakult ki az öregdiák-kör, akik a már említett magyarországi és Kárpát-medencei kiegészítő programokat hozták létre. A program a fiatal orvosok, kutatók segítségével túl középiskolásoknak is tart vállalkozói tréninget Magyarországon, Csíkszeredán és Somorján.

Forgách Péter otthona mindig nyitva áll a diákok előtt, ebben egész családja támogatását élvez. Szellemi atyja és motorja, valamint legnagyobb szponzora is e programnak. 2004-ben megkapta a Magyar Köztársaság Elnökének Érdemérmét.

Forgách Péter tevékenységével folyamatosan példát mutat hazaszeregetésből, így is ösztönözve a diákokat a közösségért érzett felelősségre, amely korunk egyik fő erénye lehet.

TURCZEL LAJOS

Szlovákia

Ipolyszalka, 1917. szeptember 2. – Pozsony, 2007. szeptember 26.

1938-ban az érsekújvári reálgimnáziumban érettségizett. Bolyai-kollégistaként 1939-től a Pázmány Péter Tudományegyetemen jogot tanult, ahol 1942-ben doktorált.

1942 és 1945 között katona és hadifogoly volt. 1951-től a komáromi magyar gimnázium tanára, igazgatója. 1951 és 1954 között a pozsonyi Pedagógiai Főiskola levelező hallgatójaként magyar szakos tanári oklevelet szerzett. 1954-től 1959-ig az ottani magyar tanszéken, 1959-től a Comenius Egyetemen tanított. 1961-ben az irodalomtudomány kandidátusa lett.

1962-től politikai indíttatású leváltásáig (1975) a Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tanszékvezető docense. 1982-ben nyugdíjazták.

Az 1950-es évek elejétől részese, alakítója-szervezője a (cseh)szlovákiai magyar kulturális és tudományos életnek. Fontos szerepe volt az 1945 utáni jogfosztottság és lakosságcsere következtében összeszűkülő irodalmi élet felerősítésében.

Első könyve, az 1958-ban megjelentetett *Írások mérlegen* a pedagógiai kritikával segítette a szlovákiai magyar irodalom kibontakozását. Ezzel egy időben megjelentette a *Fiatalszlovákiai magyar költők antológiáját*, majd 1961-ben a *Szlovákiai magyar elbeszélők* írásait gyűjtötte antológiába.

1963–1964-ig irodalmi munkássága elsősorban a kortársi művek kritikai vizsgálatára összpontosult. Ezután rendkívül alapos történeti kutatásokba kezdett. Ezek első összegző eredménye lett 1967-ben a *Két kor mezsgyéjén* című kézikönyve, amely a két világháború közötti szlovákiai magyar irodalom fejlődési feltételeit, körülményeit tárta fel.

Turczel Lajos a későbbiek során is alapvető tudományos kutatások egész sorát végezte el. Kitűnő tanulmánykötetek és antológiák tanúskodnak eredményeiről. Tanulmányai egy-egy kérdéskör alapos áttekintésével a szlovákiai magyar irodalom- és kultúrtörténet hiányzó fejezeteit pótolták.

1965-ben elnyerte a Csehszlovák Írószövetség Nemzetiségi Díját. Kapott Madách Imre-díjat (1968, 1978), Fábry Zoltán-díjat (1988), Bethlen Gábor-díjat (1989). További kitüntetései: A Magyar Filológiai Társaság Lotz János-emlékérme (1997), Magyar Örökség Díj (1998), a Márai Sándor Alapítvány Nyitott Európáért Díja (2001), a Magyar Köztársaság Csillagrendje (2002), valamint a Szlovák Köztársaság Pribina-keresztje (2003).

Két héttel halála előtt kapta meg az Arany János-érmet, akkor azt mondta:

„Mi mindnyájan dolgozunk. De az idő is dolgozik. Neki az a feladata, hogy elvégezze a munkáját rajtunk. Ne haragudjunk rá azért, mert teljesíti kötelességét.”

FRÜHLING JÁNOS

Belgium

Budapest, 1937. február 16.

Középiskolai tanulmányait Magyarországon végezte, a budapesti II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban érettségizett 1955-ben. Orvosi tanulmányait Budapesten kezdte el, de az első év elvégzése után 1956-ban elhagyta az országot. Orvosi diplomáját 1963-ban Bécsben szerezte meg.

Azóta Belgiumban él, ott kezdte meg pályafutását a brüsszeli egyetemi klinikák onkológiai intézetében (Institut Jules Bordet). Letette a nukleáris medicina és sugárterápia-onkológiai szakvizsgát, és 1966 és 1969 között Albert Claude, az 1974-es orvosi Nobel-díjas kutató tanársegéde volt. 1969-ben átvette az intézet Izotóp Osztályának a vezetését. 1984-től 2002-ig, nyugdíjazásáig az intézet igazgató főorvosa. 1977-ben habilitál. 1984-től óraadó, majd 1993-tól 2006-ig nyilvános rendes egyetemi tanár.

2000 és 2006 között a Brüsszel-Brabanti Orvosi Kamara alelnöke, majd elnöke – 1830 óta első külföldiként került e tisztségbe. 1995 óta a Belga Királyi Orvostudományi Akadémia levelező, majd rendes tagja. 2005-ben megválasztják ezen Akadémia állandó ügyvezető főtitkárának, e funkcióban is Frühling János az első külföldi tisztségviselő. 2001 óta az MTA külső tagja.

Klinikai tudományos tevékenysége Hevesy György vonalát folytatva felöleli a nukleáris medicina teljes területét. Korábbi oktatási tevékenysége mellett az Európai Unió több tagállamában is vezető oktatási szakértőként dolgozott. A belga honvédelmi minisztérium Balkán Egészségügyi Felügyelőbizottságának tagja. Többek között részt vett a csernobili atombaleset következményeinek vizsgálatában is.

Gondosan ápolta kapcsolatait Magyarországgal, számos magyar orvoskutató és klinikus számára biztosított ösztöndíjas tanulási lehetőséget. Megalakulása óta elnöke az MTA Nyugati Magyar Tudományos Tanácsának. Magyarországi újságok hasábjain részt vesz a magyar tudományos közélet vitáiban is.

Többrendbeli belga állami kitüntetésnek, köztük a II. Lipót Érdemrend tisztikeresztjének tulajdonosa (1994). 2005-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével tüntették ki.

Frühling János érdemei a magyar orvostudomány nemzetközi hírének öregbítésében, a magyar–magyar tudományok kapcsolatának segítésében múlhatatlanok. Kiemelendő a közösségért végzett munkája, szakmai eredményein túlmutató szerepvállalása, segítőkészsége.

KÚNOS GYÖRGY
Amerikai Egyesült Államok

Budapest, 1942. május 14.

Középiskolai tanulmányait Budapesten végezte, a Kölcsey Ferenc Gimnáziumban. 1966-ben kapta meg aranygyűrűs orvosi diplomáját Budapesten. 1971 óta él külföldön, előbb Kanadában telepedett le, majd az Egyesült Államokba költözött, ahol ma is él.

1987-ig a kanadai McGill Egyetem (ahol doktori fokozatát is szerezte), majd 1992 és 2000 között a richmondi Medical College of Virginia University Gyógyszertani Intézetének tanszékvezető professzora. 2000 óta a National Institute on Alcohol, Abuse and Alcoholism, National Institute of Health (NIH, Washington) tudományos igazgatója.

Tudományos kutatásainak szakterülete az autonóm idegrendszer élettana, a vérkeringés központi és perifériás szabályozása, az endogén opioidok és endogén kannaboidok biológiája, a kövérség anyagcsere- és hormonális alapjai, az alkohol biológiai hatásmechanizmusai.

Eredményeit 200 tudományos közleményben és 26 könyvfejezetben ismertette. Egyike szakterülete legidézettebb kutatóinak. Oktatási munkája során 34 posztdoktori kutató és 9 PhD-hallgató mentora volt.

Számos szakmai folyóirat szerkesztőbizottsági tagja, részvétele a nemzetközi tudományos életben intenzív.

1995 óta az MTA külső tagja. Számos fiatal magyar kutatónak biztosított kutatási, továbbképzési lehetőséget az Egyesült Államokban. Az NIH „Graduate Partnership Program” keretében 4 magyar orvosi egyetemmel kötött megállapodást, ennek értelmében magyar PhD-kutatók NIH-laboratóriumokban végezhetik munkájukat. Jelenleg is több fiatal dolgozik kinn ennek a programnak a keretében.

Nemcsak magyarországi, hanem erdélyi magyar orvostanhallgató-csoportokat is támogat. Létrehozta a Philip Morris-cég anyagi támogatásával a Martin Rodbell Fellowship-et: magyar kutatók 2 évet tölthetnek a Medical College of Virginia egy általuk szabadon választott laboratóriumában, és hazatérésük alkalmával jelentős összeget kapnak műszervásárlásra.

Megalakulása óta (2003) tagja a Nyugati Magyar Tudományos Tanácsnak. A Határon Túli Magyar Orvosok Bizottságának elnöke. Rendszeresen hazautazik, szervezője és résztvevője az orvoskongresszusoknak. 1996 és 2000 között a Worldwide Hungarian Medical Academy elnöke volt. A washingtoni Magyar Klub tagja.

Az Akadémia Stratégiai Tanácsadó Testületének tagja, 2010 márciusától, az MTA elnöke felkérésére.

Kúnos György büszkén vállalja gyökereit, mindmáig választékosan fogalmaz és beszél magyar nyelven – méltón turkológus nyelvész akadémikus nagyapja, Kúnos Ignác örökségéhez.

LÁSZLÓ BÉLA

Szlovákia

Hanva, 1940. július 4.

1973-ban szerzett egyetemi doktori fokozatot a pozsonyi Comenius Egyetemen, algebra és számelmélet területen. 1979 óta a matematikai tudományok kandidátusa, 1980-ban habilitált.

László Béla 1963 óta tanít a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen, 1990 és 1993 között az egyetem magyar tagozatának dékánhelyettese. 1999 és 2003 között az Algebra és Számelmélet Tanszék vezetője, 2002-ben szerezte meg a professzori fokozatot. 2000 és 2003 között a Magyar Szekció Egyetemi Tanácsának elnöke, 2004 és 2008 között az egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának alapító dékánja. Tagja több tudományos társaságnak, tanácsnak és szakmai, társadalmi szervezetnek. A szlovákiai magyar iskolák szakmai támogatására alakult Katedra Társaságnak, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének alapító tagja.

Több monográfia, szakkönyv, valamint tankönyvek, egyetemi jegyzetek és számos szakmai, tudományos cikk szerzője, tanulmánykötetek, szakfolyóiratok szerkesztője. Főbb kutatási területe a számelmélet, a matematika tanítása, a magyar kisebbség művelődéstörténete. 2001-ben jelenik meg a *Carmichael függvény elméleti monográfiája*. Társ-szerkesztője a *Magyarok Szlovákiában Oktatásügy* kötetének (2006). Elsőként dolgozta fel a szlovákiai magyarság iskolai művelődéstörténetét hiteles statisztikák alapján. Több állami kutatási projekt vezetője. A doktori képzésben témavezetője volt több magyar fiatal kutatónak, akik tudományos fokozatot értek el.

László Béla azon tudósok közé tartozik, akik fontosnak tartják közösségük sorsát is. Jelentős a szlovákiai magyarság érdekében kifejtett ellenzéki tevékenysége, mindenekelőtt a Duray Miklós által vezetett Szlovákiai Magyar Jogvédő Bizottságban és a Cse-madokban. Tudományos munkássága mellett oktatói tevékenységének kezdete óta küzd az önálló magyar felsőoktatásért, lényegében az ő érdeme, hogy az 1980-as években sikerült megőrizni, az 1990-es évek elején pedig újból kiépíteni a magyar pedagógusképzést Nyitrán. Kezdeményezésére jött létre 2000-ben a magyar tanárok és diákok első önkormányzati testülete, a Magyar Szekció és ennek továbblépéseként 2003-ban megalakult a nyitrai magyar pedagógusképzést magában foglaló Közép-európai Tanulmányok Kara, melynek a megalakulását követő négy évben dékánja volt, megalapozva annak jövőbeli fejlődését.

László Béla felismerte annak fontosságát, hogy a nemzetiségi tanító- és tanárképzés működtetése a nyelvterület határán lévő Nyitrán a szlovákiai magyarság számára lét-kérdés.

SPENIK OTTÓ

Ukrajna

Munkács, 1938. július 14.

1961-ben az Ungvári Állami Egyetemen fizikusi, fizikatanári oklevelet szerzett. 1966-ban lett a fizikai tudományok kandidátusa, 1975-ben pedig doktora. 1997-től az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia levelező tagja, 2006-tól rendes tagja. 1998 óta az MTA külső tagja.

1992-től az Ukrán Tudományos Akadémia Elektronfizikai Kutatóintézetének igazgatója.

Kutatási területe az atomfizika, az elektron- és atomütközések fizikája, a fizikai elektronika, a spektroszkópia, a szilárd testek felületének fizikája, a Föld és a bolygók atmoszférájában végbemenő folyamatok laboratóriumi modellezése.

Számos kötet szerzője, társszerzője, munkái több nyelven jelentek meg, 15 kandidátus és 4 doktor tudományos vezetője.

Több szakmai és állami kitüntetés birtokosa, többek között megkapta az Ukrajna Érdemes Tudományos és Technikai Dolgozója címét (1994), a Soros Alapítvány Professzora (1994) és Ukrajna Állami Díját (1995-ben), a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye közgyűlése által alapított, a régió fejlődésében fontos szerepet betöltő személyeknek adományozandó Gróf Lónyay Menyhért-díjat és -emlékérmet, a DAB emlékérmét (mindkettőt 1998-ban). Kitüntették az Ukrán Érdemekért Érdemrend III. és II. fokozatával (1998, 2008), a Bölcs Jaroszláv Fejedelem Érdemrend V. fokozatával (2004). 2000 óta lakóhelye, Ungvár díszpolgára.

Számos hazai és nemzetközi tudományos és szakmai testület tagja: 1998-tól a Kárpátaljai Magyar Tudományos Társaság alelnöke, 1999 óta Ukrajna Tudósai Föderációja kárpátaljai részlegének elnöke (1994–1998 és 2000–2001), az ICPEAC (International Conference on Photonic, Electronic and Atomic Collisions) főbizottságának tagja. Megalakulása óta tagja az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak. Számos hazai és nemzetközi konferencia szervezője és szervezőbizottsági tagja (Ungvár, Szentpétervár, Riga, Petrozavodszk, Debrecen, Gdańsk).

Spenik Ottó, szaktudományi eredményein túl, a magyar–ukrán tudományos kapcsolatok mentora, a kárpátaljai magyar tudományosság aktív szereplője, támogatója és szervezője.

VOFKORI LÁSZLÓ

Románia

Brassó, 1944. március 3. – Székelyudvarhely, 2008. március 18.

Tanulmányait Kolozsváron és Bukarestben végezte, földrajz-biológiai szakos diplomáját 1966-ban Kolozsváron kapta, doktori téziseit 1979-ben Bukarestben védte meg.

Élete javarésztét a tanításnak szentelte. Tanári pályája az ülkei (Hargita megye) általános iskolától a székelyudvarhelyi Tamási Áron Líceumon át a szintén székelyudvarhelyi Benedek Elek Tanítóképzőn keresztül – ahol közel 30 éven át tanított – a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemig (EMTE) ívelt. 2001-től a Sapientia EMTE Csíkszeredai Karán egyetemi előadotánarként gazdasági földrajzot, településföldrajzot, turizmusföldrajzot oktatott. Tanított a Tatabányai Modern Üzleti Tudományok Főiskolája Székelyudvarhelyi Képzési Központjában, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Gyergyószentmiklósi Turisztikai Főiskoláján, valamint meghívott professzorként a Debreceni Egyetemen is.

Kutatásai során számos kérdéssel foglalkozott: gazdaságföldrajz, népesség- és településföldrajz, turisztikai földrajz, üzleti földrajz, területfejlesztés, turisztikai marketing és menedzsment, településszociológia, tudománytan, tudománytörténet.

Publikációinak száma jelentős, köztük köteteket, monográfiákat, egyetemi tankönyveket, jegyzeteket, cikkeket, tanulmányokat és gyönyörű térképeket találunk; közel 300 közleményéből az önálló kötetek száma 20. Székelyföldről szóló monografikus ismertetése, az „adatkatedrálisként” elhíresült mű (*Székelyföld útikönyve I. és II., 1998*) s számos más, természeti kincseket leíró, demográfiai adatokat felsorakoztató, gazdasági földrajzi, turizmus, tudománytörténet tárgyú műve – így térképei is – az utazások nélkülözhetetlen kísérői. Jegyzeteiből diákok százai tanulnak, a magyar egyetemi képzés ügyéről írt tanulmányaiban foglaltak továbbra is segítik a romániai, a székelyföldi magyar képzést.

Számos román és magyar szakmai társaság, szervezet (a Román Földrajzi Társaság, a Magyar Földrajzi Társaság, a Magyar Szociológiai Társaság, az Erdélyi Múzeum-Egyesület) tagja volt, 1990 és 2001 között a Benedek Elek Alapítvány titkáráként is működött.

Közel 70 romániai és magyarországi tudományos konferencia előadójaként szerepelt, több jeles szakmai és állami elismerés birtokosa. Közülük néhány: „100 éves a mai iskola” Emlékérem (1997, Debrecen), Pro Cultura Hungarica Emlékplakett (1997), 1998-ban Székelyudvarhely város polgármesterétől Díszoklevelet kapott tudományos és ismeretterjesztő munkásságáért, 1999-ben megkapta a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége Ezüstgyopár Díját, 2000-ben a Magyar Földrajzi Társaság Oklevelét: Pro Geographia kitüntetését, 2000-ben román államelnöki kitüntetésben is részesült (Ordinul Național Merit în grad de Ofițer).

Vofkori László Székelyföld szülötte, életműve szülőföldjének megismertetését szolgálja.

ALMÁSI ISTVÁN

Románia

Kolozsvár, 1934. december 8.

Almási István régi erdélyi református lelkészcsalád sarja, Almási Sámuelnek, a 19. század neves dalgyűjtőjének dédunokája. Tanulmányait Kolozsvárott a Zeneművészeti Főiskola zenetanári és karvezetői szakán végezte 1956-ban. A zenetudomány doktora címet 1989-ben szerezte meg. 1957 és 2004 között a Kolozsvári Folklórintézet tagjaként – 1992-től főmunkatársként – szolgálta az erdélyi magyar népzene kutatás ügyét.

Népzenei szempontból kevésbé feltárt területeken (Érmellék, Szilágyság, Aranyos-zsék, a Kis-Küküllő és Maros köze, Nyárádmente), 130 helységben mintegy ötezer dalt gyűjtött. Tudományos vizsgálódásai főleg osztályozási, rendszerezési és tipológiai kérdésekre, az etnikai kölcsönhatásokra, módszertani problémákra és a népdalkutatás történetére irányultak. 11 kötetet adott ki (részben társszerzőkkel), 146 tanulmányt, cikket, recenziót közölt, 150 rendezvényen tartott előadást etnomuzikológiai, zenetörténeti és egyházzenei kérdésekről magyar, román, német és angol nyelven.

A magyar népzene tudomány több alapvető művéhez, kézikönyvéhez kapcsolódik a neve. Ő a szerzője a *Szilágysági magyar népzene* című monográfiának (1979), a *Tavaszi szél vizet áraszt* című antológiának (1972, 1982), társszerzője (Benkő Andrással és Lakatos Istvánnal) a *Seprődi János válogatott zenei írásai és népzenei gyűjtése* című könyvnek (1974), sajtó alá rendezte Jagamas János *A népzene mikrokozmoszában* című tanulmánykötetét (1984), saját válogatott írásait *A népzene jegyében* címmel adta ki (2009).

A nemzetközi tudományos életbe csak 1989 után volt módja bekapcsolódni, azóta számos helyszínen és konferencián adta bizonyosságát megalapozott, széles körű tájékozottságának, előadás- és vitaképes nyelvtudásának. Ismereteit egyetemi oktatóként adta át a következő generációknak Nagyváradon, Marosvásárhelyen és Kolozsváron.

Kitüntetései, díjai: Kulturális Érdemrend (1970), Szabolcsi Bence-díj (2001), Jagamas János-díj (2004), Kodály Zoltán-émlékdíj (2007).

Tagja a Magyar Művészeti Akadémiának, tiszteletbeli tagja a Magyar Kodály Társaságnak, levelező tagja a Magyar Néprajzi Társaságnak, tagja az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaságnak, a Romániai Zeneszerzők és Muzikológusok Szövetségének, a Nemzetközi Magyarástudományi Társaságnak és a Kriza János Néprajzi Társaságnak.

Almási István a maga körültekintő, csendes módján a változó, legtöbbször igen nehéz körülmények között egységes, a legmagasabb szakmai és erkölcsi igényeknek megfelelő tudományos életművet hozott létre.

HORVÁTH LÁSZLÓ

Horvátország

Verbász, 1940. április 15.

A középiskolát szülőhelyén végezte, 1959 óta él Zágrábban. 1966-ban szerezte meg diplomáját a Zágrábi Egyetem Technológiai Karán. 1971 óta magiszter, 1990 óta a vegyész tudományok doktora. Tudományos kutatói munkája mellett (fizikai kémia) a magyar tudományosság megszervezése terén fejtett ki eredményes tevékenységet.

2006-ig a zágrábi Rudjer Boškovic Intézetben dolgozott, mint tudományos kutató.

Társalapítója az 1996-ban létrejött Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Társaságnak, 2000-ig alelnöke, azóta titkára. Számos magyar vonatkozású kutatási program elindítója, nemzetközi tudományos konferenciák megszervezője.

2006 óta tagja az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak, 2007 óta a Zágrábban élő és dolgozó külső köztestületi tagok Pécsi Területi Bizottság által felkért képviselője. 2008 óta tagja a Miniszterelnöki Hivatal mellett működő Szórvány Tanácsnak.

Támogatta a Zágrábi Egyetem Hungarológiai Tanszékének megindítását 1994-ben, tagja volt az eszéki Strossmayer Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék megindítását szorgalmazó Kezdeményező Bizottságnak (2006–2007). Sokat tett a zágrábi kétnyelvű óvodai csoportok és általános iskolai osztályok beindításáért, folyamatos és zavartalan működésükért.

Aktív közreműködője a magyar érdekvédelemnek is: 1999-ben tagja a magyar–horvát Kisebbségi Vegyes Bizottságnak, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége társalapítója, 1993 és 1996 között alelnöke, a Magyar Egyesületek Szövetsége megalapításának kezdeményezője, 1998 és 2003 között titkára.

Horváth László munkájával legjobb tudása szerint szolgálja a horvátországi magyar közösség érdekeit, gyarapodását, a magyar tudományosság fejlődését.

MURÁDIN JENŐ

Románia

Harasztos, 1937. november 23.

1957-ben Kolozsváron érettségizett, az érettségi után egy évet a Bihar megyei Érszőlősön tanított, ezután kezdte meg egyetemi tanulmányait a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, történelem–filozófia szakon. 1963-ban szerezte meg diplomáját, akkorra már elkötelezte magát a művészettörténet mellett.

1966 és 1988 között a kolozsvári Igazság napilap művészeti szerkesztője, majd 1988 és 1997 között a Napsugár gyermekirodalmi folyóirat főszerkesztője, később főmunkatársa volt. Emellett 1992-től 1997-ig a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskolán művészettörténetet tanított.

Kutatási területe a 19–20. század magyar művészettörténete, ebben a tárgykörben többszáz közleménye jelent meg, részben erdélyi, illetve magyarországi szakmai kiadványokban. A biedermeier kor felderítése, a historizmus szobrászata, a nagybányai művésztelep és a magyar avantgárd kezdetei jelentik főbb kutatási témáit. Önálló köteteinek száma meghaladja a harmincat, több száz tanulmánya és közlése jelent meg. Legfrissebb kiadványai: *A megszéztett szobor – elpusztult, vagy megsérült erdélyi magyar emlékművek repertórium*a (Kolozsvár, 2008), *Szathmári Pap Károly erdélyi országgyűlési arcképcsarnoka* (Budapest, 2008).

Murádin Jenő alapító tagja az újjáalakult Erdélyi Múzeum-Egyesületnek, folyóiratának is munkatársa. Tagja a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaságnak, a Romániai Képzőművészek Kritikai Szakosztályának, valamint a Barabás Miklós Céhnek.

Rómában, Bécsben és Berlinben végzett művészettörténeti kutatásokat, magyar állami ösztöndíjjal.

2001-ben Budapesten Németh Lajos-díjat kapott, 2002-ben megkapta a Magyar Művészetért Érdemérmét, 2005-től tagja a Magyar Művészeti Akadémiának. 2009-ben Szolnay Sándor-díjjal, Mikó Imre-díjjal és Debreczeni László-díjjal ismerték el munkásságát.

Murádin Jenő az erdélyi magyar vizuális kultúra kiváló ismerője és ismertetője. Az egyik legtevékenyebb és legsikeresebb erdélyi művészettörténész.

PÁL-ANTAL SÁNDOR

Románia

Karcfalva, 1939. szeptember 26.

Elemi és középiskoláit több helyen végezte, 1956-ban magánúton érettségizett le Csíkszeredában. Kétévi csíkmadarasi gazdálkodói munka után kezdte meg egyetemi tanulmányait a kolozsvári Bolyai Egyetemen, 1963-ban végzett, egyetemes történelem közép-, új- és jelenkor szakokon. Disszertációját (történettudományok doktora) 2004-ben védte meg a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen.

1963 és 2005 között levéltárosként dolgozott Marosvásárhelyen az Állami Levéltárban. Emellett magyar paleográfiát tanított 1981 és 2000 között a Román Nemzeti Levéltár mellett működő Országos Levéltári Iskolában. Latin paleográfiai kurzusokat is tartott a marosvásárhelyi Petru Maior Egyetemen.

1967 óta közöl tudományos dolgozatokat, meglehetősen szerteágazó témákból. Publikációi a csíki papiros malmokkal foglalkozó első írása után főként a székely társadalom múltjáról és közigazgatási rendjéről szólnak, mások demográfiatörténeti és pecsétantorténeti tárgyúak. Foglalkozik a romániai 56-os eseményekkel, Marosvásárhely város múltjával és sok más kérdéssel. Forrásfeltáró és forrásközlő tevékenysége eredményeképp is számos kötet látott napvilágot. Az erdélyi magyar történetírás fellendítése érdekében több tanulmánykötetet szerkesztett és közölt. Pál-Antal Sándor munkásságát 19 önálló kötet mellett több mint 100 tanulmány, mintegy 90 honismereti tárgyú cikk alkotja.

Kiemelkedő írásai *A székely önkormányzat története*, 2002; *Székelyföld és városai*, 2003; *A marosszéki intézmények és pecsétjeik*, 2004 és *Megtorlás – 1956.*, 2006. Átfogó helytörténeti munkája *Csíkmadaras története*, 1996, 2006. Főbb forráskiadásai: *Székely székek a 18. században*. I-III. kötet, 2007, 2009.

1997 óta az Erdélyi Múzeum-Egyesület marosvásárhelyi fiókjának elnökeként számos tudományos és tudománynépszerűsítő rendezvényt szervez, és önzetlen munkát fejt ki a történelem kutatás fellendítése, valamint a fiatal történészek szárnybontása érdekében.

2002-ben Pauler Gyula-díjjal ismerték el a Román Országos Levéltár marosvásárhelyi főmunkatársaként végzett levéltárrendező és levéltárosképző munkáját.

Pál-Antal Sándor az erdélyi tudós nemzedékek egyik legkiválóbb alakja, tudósként és tudományos szervezőként egyaránt figyelemre méltó teljesítmény áll mögötte.

TÓTH KÁROLY

Szlovákia

Vágsellye, 1959. február 27.

A galántai magyar gimnáziumban érettségizett (1978), a pozsonyi Comenius Egyetemen szerzett magyar-történelem szakból oklevelet (1983).

Ezt követően néhány évig segédmunkásként dolgozott, majd 1987 és 1990 között a Madách Könyv- és Lapkiadó szerkesztőjeként oroszlánrészt vállalt a rendszerváltás előtti szlovákiai magyar tudományos élet megszervezési kísérleteiben.

Többedmagával kidolgozta a szlovákiai magyar tudományos intézményrendszer tervezését, szervezeti felépítését, stratégiai tervét. Tudományszervezési kérdéseket, terminológiai problémákat stb. is felvető tanulmányai, esszéi *Leányvári ébredés* címen jelentek meg a Nap Kiadó gondozásában (Dunaszerdahely, 1994).

A rendszerváltást követően rövid politikai-közéleti intermezzo után az 1996-ban létrehozott Fórum Társadalomtudományi Intézet (2000-től Fórum Kisebbségkutató Intézet) igazgatójaként, munkatársait bölcsen megválogatva megteremtette a szlovákiai magyarság első „köintézményét”, mondhatni intézményrendszerét, hiszen a Fórum intézeti ernyője alatt történettudományi, szociológiai, néprajzi stb. kutatóhelyek, kutatási projektek összpontosulnak, kiegészülve állandóan fejlődő könyvtárakkal, levéltárral, adattárakkal. Az intézmény eredményességét ékesen bizonyítja gazdag honlapja (www.foruminst.sk), amely mindenki számára hozzáférhető és jól kezelhető.

Tóth Károly keze nyoma ott van a Fórum Kisebbségkutató Intézet minden egyes projektjén, konferenciáján, figyelemre méltó kiadványain, kiváló sorozatain.

Érdemei azonban ennél is többek: összehangolja a szlovákiai magyar tudományos intézmények tevékenységét, sőt: Kárpát-medencei léptékű tudományszervezési kísérleteket is tesz. Mindezeket jól bizonyítja az általa életre hívott szlovákiai magyar értelmi-ségi kerekasztal, a Fórum Intézet számos nemzetközi rendezvénye.

Tóth Károly intézményépítő, tudományszervező teljesítménye nagymértékben járult hozzá a szlovákiai magyar tudományosság megújulásához.

VERMES GÁBOR

Amerikai Egyesült Államok

Budapest, 1933. szeptember 16.

1952-ben érettségizett Budapesten a Trefort Gimnáziumban. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) geológia szakán szerzett diplomát 1956-ban. 1957-ben került ki az Egyesült Államokba. Először olajkutató vállalatoknál dolgozott Texas, Louisiana és Új-Mexikó államokban, de 1958-ban elhatározta, hogy gyermekkori vágyát megvalósítva történész lesz. A kaliforniai Stanford Egyetemen szerezte meg történelemből tudományos fokozatait, 1961-ben az MA-t és 1966-ban a PhD-t. Ezt követően rangos kutatási grantok (Hoover Institute; University of California, Los Angeles; International Research & Exchanges Board; Rutgers University) elnyerése segíti tudományos tevékenységét.

1972-től amerikai fiatalok generációit tanította a Rutgers Egyetemen általános és közép-kelet-európai történelemre. Nagy tudása, szerény természete egyaránt kivívta a tanítványok és professzortársaik megbecsülését. 2002-ben a kitüntető professor emeritus címmel ment nyugdíjba.

Egész tudományos karrierjét a magyar történelem szolgálatába állította. Cikkei és recenziói mellett fő műve *Gróf Tisza István életrajza*. Rajta keresztül próbálta meg leírni és kiértékelni a dualista Magyarország társadalmát és kultúráját. A mű magyarul két kiadásban is megjelent (Századvég Kiadó, 1994; Osiris Kiadó, 2001).

Vermes Gábor több előadást is tartott Magyarországon. Jelenleg egy másik nagy könyvön dolgozik, amely Magyarország 1711 és 1848 közötti történelmét új megvilágításban tárgyalja: *In the Whirl of Cultural Changes: Hungary, 1711–1848*. Rendszeresen közöl a hazai napilapokban is: írásaiban nemzetközi és történelmi tapasztalatokra hivatkozva próbál meg rámutatni a fejlődő magyar demokrácia buktatóiból való kiútra.

Vermes Gábor jelentős szerepet vállal abban, hogy Közép-Európát megismertesse a fiatalabb generációval.

KÁICH KATALIN

Szerbia

Zombor, 1943. január 12.

Művelődéstörténész, egyetemi tanár, az Újvidéki Egyetem szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karának dékánja. Diplomáját az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén 1965-ben kapta meg. 1973-ban egyetemi doktori fokozatot szerzett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (ELTE), 1978-ban megvédte doktori értekezését.

Előbb tanárként, majd levéltárosként dolgozott szülővárosában. 1970 és 1972 között az ELTE-n folytatta tanulmányait. 1972 januárjában az újvidéki Hungarológiai Intézet munkatársa lett. 1978-tól az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karán tudományos kutató, 1990-től tudományos tanácsos, 1992-től egyetemi tanár. 1998-tól vendégtanárként is tanított a zombori Tanítóképző Kar szabadkai részlegében. 2006-ban az Újvidéki Egyetem Tanácsa a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar dékánjává nevezte ki, azóta ott dolgozik.

Kutatási témái elsősorban intézmény- és művelődéstörténet, kapcsolattörténet, ezen belül színház-, valamint iskolatörténet, valamint a szabad líceumokról és a Bács-Bodrog vármegyei Történelmi Társulatról írott monográfiái.

Forrástértékűek a zombori, a zentai, az újvidéki és a nagybecskereki színjátszás történetét feldolgozó munkái, amelyek a kezdetektől fogva az 1920-as évekig ölelik fel a vajdasági színjátszás történetét.

Intézményszervezői, egyetemi vezetői munkáját szakértelemmel és lelkesedéssel végzi. A szabadkai új karon az új szakirányok akkreditálásában, a tanerő-építkezésben, a fiatal tanársegédek toborzásában és a nemzetközi kapcsolatok kialakításában lendületes munkát végzett és végez. Az intézmény publikációsorozata, tankönyvkiadó-tevékenysége és a nemzetközi konferenciasorozatai is nívós tevékenységről tanúskodnak. Káich Katalin és munkatársai a tanítóképzőt rangos intézménnyé építették fel.

Oktatói munkásságát lelkesedés, a diákok szerete és idejét, energiáját soha nem kímélő folyamatos odaadás jellemzi.

„Jómagam azon az állásponton vagyok, hogy ha van egy tehetséges diákunk vagy hallgatónk, akkor mindent meg kell adnunk neki ahhoz, hogy a tehetsége kibontakozhasson, sőt lehetőleg a mi tehetségünket túl is szárnyalhassa. Az igazi tanár véleményem szerint így gondolkodik...” (Káich Katalin, 2009, a Magyar Kultúra Napja, Magyarkanizsa)

LÉPINE-SZILY ALINKA

Brazília

Budapest, 1942. május 5.

Családjában régi hagyomány a tudomány művelése. Dédapja, (Nagyszigethi) Szily Kálmán, nyelvész, fizikus, analitikus, tudománytörténész, a Budapesti Műegyetem (BME) rektora, az MTA főkönyvtárosa és főtítkára és a Természettudományi Közlöny alapítója volt; nagyapja, ifj. Szily Kálmán mérnök, ugyancsak a BME rektora, majd államtitkár, mindketten az Akadémia rendes tagjai. Édesapja, Szily József mérnök, aki a II. világháborúban életét vesztette, szintén a BME tanára volt.

A család Magyarországot 1956 decemberében hagyta el, és Brazíliában telepedett le. Lépine-Szily Alinka a São Paulói Állami Egyetem fizikus szakán végzett 1964-ben. 1965 óta ezen az egyetemen dolgozik, kutatási területe a kísérleti magfizika.

1972-ben doktorált. 1993-ban egyetemi magántanár lett, majd 1996-ban versenypályázaton egyetemi tanári beosztást nyert el, és ezzel akkor a Fizikai Intézet egyetlen női professzora lett.

A São Pauló-i Állami Egyetem Fizikai Intézetének (Instituto de Física, Universidade de São Paulo) Magfizikai Laboratóriumában az 1970-es évek közepe óta működik egy Pelletron 8UD Tandem Van de Graaff-gyorsító. Kísérleti munkáját részben ezen végzi, és 2007 óta ő a laboratórium igazgatója. 2008 óta az International Union of Pure and Applied Physics – Commission on Nuclear Physics tagja.

Tudományos munkáját Franciaországban, Németországban is végezte, kutatási együttműködései során és konferenciák alkalmából gyakran látogat Magyarországra.

110 cikke jelent meg, neves tudományos folyóiratokban. A magfizika területén a legrangosabb folyóiratokban (Nature, Physical Review Letters) közölt cikkei nagy nemzetközi visszhangot váltottak ki.

40 éve folyamatosan oktat. Irányításával számos mesterfokú diploma és PhD-dolgozat született. Szoros kapcsolatot tart fenn magyar kutatókkal és figyelemmel kíséri a magyar tudományos közéletet.

Lépine-Szily Alinka ma is kifogástalanul beszél magyarul, és erős érzelmi szálak kötik a magyarsághoz, figyelemmel kíséri az óhaza eseményeit. Oktatóként és kutatóként is jelentős eredményeket ért el, és mind a mai napig szoros kapcsolatban áll a magyar tudományossággal.

SZABÓMIHÁLY GIZELLA

Szlovákia

Sajószárnya, 1956. január 9.

1979-ben végzett a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karán magyar–szlovák szakon, 1992-ig ugyanott adjunktus. 1992-től szabadfoglalkozású nyelvész, szakfordító. 2009 szeptemberétől a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karán kutatói státuszban dolgozik.

Kutatási területei: nyelvpolitika, nyelvtervezés (szaknyelvi tervezés, helynévtervezés), kontaktusnyelvészet, szociolingvisztika, kontrasztív nyelvészet, fordításelemlet és -gyakorlat (különös tekintettel a jogi-közigazgatási szövegek fordítására).

Ezekből a témákból számos publikációja megjelent Szlovákiában, Magyarországon és másutt.

Tankönyveket is fordít, illetve nyelvileg lektorál.

Rendszeresen publikál nyelvi ismeretterjesztő írásokat az Új Szó „Otthonunk a nyelv” rovatában. Magyarországi állami intézmények részére több nyelvi jogi elemzést is készített.

1992 óta szervezi az Implom József Középkolai Helyesírási Verseny szlovákiai fordulóját, a gyulai Kárpát-medencei döntőben többször is zsűritag volt.

2001-től a dunaszerdahelyi székhelyű Gramma Nyelvi Iroda alapító tagja, vezetője. Az iroda egyik fő célja, hogy elősegítse a magyar nyelvnek minél több szintéren való használatát Szlovákiában. Figyelembe véve a szlovákiai magyar beszélőközösség igényeit, a Gramma jogi-közigazgatási, oktatási, közgazdasági szaknyelvvél és terminológiával foglalkozik elsősorban. Szabómihály Gizella ehhez kapcsolódóan több szöveget, kisebb terminológiai szótárt is elkészített (elektronikus változatuk olvasható a Gramma honlapján), illetve a lakosság számára fontos, a helyi államigazgatási hivatalokban és települési önkormányzatoknál használt formanyomtatványokat magyarra fordította (ezek szintén hozzáférhetők a Gramma honlapján a Közigazgatás rovatban). Szintén magyarra fordította a nyelvhasználati jogok szempontjából fontos szlovákiai törvényeket. A fordításokkal kapcsolatban szaknyelvi tervezést és kodifikációt is végez (a magyarországi funkcionális megfelelővel nem rendelkező szlovák kifejezések magyar megfelelőjének megalkotása). Különböző szlovákiai állami és közigazgatási szervek (főleg az oktatási minisztérium, önkormányzatok), közületek számára fordításokat készít, illetve nyelvész-fordítói szakértő tevékenységet végez.

Szabómihály Gizella magas színvonalú szakmai munkájával kiemelkedő mértékben járul hozzá a szlovákiai magyarság kisebbségi helyzetéből fakadó nyelvi problémáinak megoldásához.

SZÉKELY KÁROLY

Horvátország

Szabadka, 1951. január 21.

Középiskolai tanulmányait Szabadkán végezte, 1969-ben érettségizett. 1975-ben kapta meg diplomáját a Zágrábi Műszaki Egyetemen. 1983-ban ugyanott PhD fokozatot szerzett.

1989-től a Zágrábi Egyetemen tanít. A Ruđer Bošković Kutatóintézet munkatársa 1975-től máig. A kutatóintézet tudományos tanácsosa 1999-től. 2003-ban a Zágrábi Egyetem rendes tanárává, a következő évben pedig állandó tudományos tanácsosává nevezték ki.

Jelentős eredményeket ért el a lézertechnika, az informatika, a kommunikáció és a gridalkalmazások területén. Szűkebb szakterülete az elektronika, az optoelektronika és a számítástechnika. Több mint 25 nemzetközi és horvátországi tudományos projekt vezetője, illetve munkatársa volt, valamint 8 EU tudományos projektben vett részt. Munkássága szerteágazó a lézertudományoktól a kommunikációs és elosztott rendszereken keresztül a tudományos számítástechnikai módszerekig.

Tudományos és fejlesztési eredményeit több mint száz nemzetközi folyóiratban és számos kötetben publikálta, önállóan, valamint társszerzőkkel.

Oktatási tevékenysége szintén figyelemre méltó: több egyetemen tart előadásokat a magiszteri és doktori képzésben, tanszéket alapított és új tantárgyakat vezetett be, emellett több doktori disszertációnak volt témavezetője. Neve egyetemi tankönyvek szerzőjeként is jól ismert.

A Horvátországi Műszaki Akadémia rendes tagja 2002-től. A Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Társaság elnöke. Tagja volt az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

Szkála Károlynak a Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Társaság elnökeként kiemelkedő érdemei vannak a horvátországi, elsősorban a zágrábi magyar tudományos és vezető értelmiségi közösség megszerzésében.

VANČONÉ KREMMER ILDIKÓ

Szlovákia

Párkány, 1961. szeptember 8.

Párkányban érettségizett 1980-ban. A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Bölcsészettudományi Karán végzett magyar nyelv és irodalom, valamint könyvtár szakon (1986), majd a pozsonyi Comenius Egyetemen angoltanári diplomát szerzett (1994). PhD tanulmányait az ELTE szociolingvisztikai doktori iskolájában végezte. PhD fokozatát 2002-ben szerezte meg.

Mintegy másfél évtizedig tanított általános (Somorja) és középiskolában (Párkány).

2003 óta oktat a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén. Oktatási területe a szociolingvisztika, a pszicholingvisztika, a módszertan, a lexikológia. Több egyetemi doktori munka vezetője. 2004-től 2006-ig az Egyetemi Tanács tagja. 2006-tól a Közép-európai Tanulmányok Karának tudományos ügyekkel megbízott dékánhelyettese.

Tagja a dunaszerdahelyi Gramma Nyelvi Irodának és a Mercurius Társadalomtudományi Csoportnak. Tagja az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságnak.

Fő kutatási területei a kisebbségi oktatásügy, tannyelvpolitika, valamint a kétnyelvűség pszicholingvisztikai és szociolingvisztikai vetületei.

Több nyelven publikál, dolgozatai magyar, angol és szlovák nyelven jelennek meg, kötetek szerkesztőjeként is komoly munkát végez, konferenciaszervező tevékenysége átlagon felüli, jelenleg egy több mint 170 résztvevős, háromnapos, 8 szekcióban zajló tudományos emlékkonferenciát szervez, számos rangos előadóval és kulturális programmal Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen, a nyitrai magyar pedagógusképzés 50. évfordulója alkalmából.

Vančonek Kremmer Ildikó képzettsége széles körű és magas szintű. Munkáját tudományterületén és a szlovákiai magyar közösség érdekében, idejét és erejét nem kímélve, példaeértékűen végzi. Sokat tett a nyelvhatáron élő magyarság nyelvi megmaradásáért.

VÁRHELYI CSABA

Románia

Kézdivásárhely, 1925. szeptember 28.

Kézdivásárhelyen érettségizett 1944-ben. Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen kezdte el, majd 1945 és 1948 között a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Természettudományi Karán folytatta és fejezte be 1949-ben. 1961-ben megszerezte a kémiai tudományok kandidátusa fokozatot.

1949 és 1988 között a Bolyai Tudományegyetem Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszékén tanársegéd, egészen 1989-ig a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen (BBTE) tanított.

Tudományos munkáját az erdélyi ásványvizek tanulmányozásával kezdte, majd figyelme a komplex vegyületek felé fordult. Az átmenetifém-vegyületek szintézisével, szerkezetének és kémiai tulajdonságainak sokoldalú vizsgálatával foglalkozott. Oktatási teljesítménye is figyelemreméltó: közel 400 vegyészgallgató diplomamunkáját irányította, magyar nyelvű jegyzeteivel is szolgálva a tudományos utánpótlást.

Kutatómunkája eredményeiről mintegy 470 tudományos publikációja jelent meg. Összes dolgozatának száma 550. Hét könyv szerzője, illetve társszerzője, három nemzetközi szabadalom tulajdonosa.

1989 után több alkalommal dolgozott Magyarországon 1-1 hónapos vendégkutatói, illetve vendégprofesszori minőségben. Számos magyarországi tudományos kapcsolattal rendelkezik. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapító tagja, 2003 óta tiszteleti tagja. Tagja az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaságnak és a Magyar Kémikusok Egyesületének.

2000-ben a BBTE szenátusa tiszteletbeli professzor címmel tüntette ki. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Zemplén Géza-emlékérmé tulajdonosa (2000).

Várbelyi Csaba tudományos és kutatói munkásságával, tankönyveivel, egyetemi jegyzeteivel és előadásaiival jelentősen hozzájárult a magas színvonalú, magyar nyelvű kémiai oktatás fennmaradásához a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen.

Névmutató

- Almási István / 106
Antal Árpád / 76
Balázs Imre József / 44
Bauer Győző / 18
Bene Annamária / 48
Benyovszky Krisztián / 52
Bíró A. Zoltán / 28
Bitay Enikő / 68
Cseh Zoltán / 50
Csernicskó István / 38
Dudics Iván / 84
Egyed Ákos / 14
Faragó József / 10
Forgách Péter / 92
Frühling János / 96
Gábos Zoltán / 12
Gábrity Molnár Irén / 34
Galambos Ferenc Iréneusz / 64
Göncz László / 86
Gulyás Balázs / 78
Guzsvány Valéria / 56
Hegyi Géza / 58
Horváth László / 108
Jakó Zsigmond / 80
Kádár Edit / 54
Káich Katalin / 118
Keszeg Vilmos / 32
Kótyuk István / 20
Kúnos György / 98
László Béla / 100
Lépine-Szily Alinka / 120
Liszka József / 26
Murádin Jenő / 110
Nagy László / 24
Orosz Ildikó / 82
Pál-Antal Sándor / 112
Péntek János / 16
Péter Mihály Heinrich / 70
Somogyi Péter / 88
Spénik Ottó / 102
Szabómihály Gizella / 122
Szilágyi N. Sándor / 30
Szilágyi Pál / 60
Szkála Károly / 124
Tóth Károly / 114
T. Szabó Levente / 46
Turczel Lajos / 94
Uray Zoltán / 66
Vadkerty Katalin / 22
Vallasek Júlia / 40
Vançoné Kremmer Ildikó / 126
Varga József / 90
Várhelyi Csaba / 128
Vass Levente / 62
Végh László / 72
Veres Valér / 42
Vermes Gábor / 116
Vincze Mária / 36
Vofkori László / 104
Zalabai Zsigmond / 74

Görömbei András, akadémikus, elnök
MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság
DAB Székház, 4032 Debrecen, Thomas Mann u. 49.
Tel.: (52) 541-982 Fax: (52) 541-983
E-mail: gorombei@dab.hu; gorombei@puma.unideb.hu

Tarnóczy Mariann, a bizottság titkára, titkárságvezető
Kövér Alexandra, szakreferens
MTA Határon Túli Magyarok Titkársága
1051 Budapest, Nádor u. 7. I. em. 104-105.
Tel./Fax: (1) 411-6196
E-mail: tarnoczy.mariann@office.mta.hu, kover.alexandra@office.mta.hu

Érdi Rózsa Nyomda Kft.

9 789635 085897